Glasilo delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije, Ljubljana, 13. februarja 1984 – št. 3 – letnik XXXV

SARAJEVO '84

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- NOVI TEMELJI, STARE TEŽAVE, str. 2
- POTREBNA JE TEMELJITA STROKOVNA PRIPRAVA, str. 2
- ZA ČIM BOLJ ŽIVLJENJSKI SPORAZUM, str. 3
- VIŠJA IZOBRAZBA ZA VZGOJITELJA PREDŠOLSKIH OTROK, str. 3
- PREMIŠLJENO V NOVOSTI, str. 5
- NEVARNOSTI JE IME DROGA, str. 5
- SVEŽ VETER V KULTURI, str. 5

Stanislav Pleskowski: K cilju, z mednarodne razstave v Madridu ob olimpiadi 1982

Reforma z druge strani

Kdaj bomo slišali tudi glas učiteljev?

Kritično ocenjevanje reforme ter uspehov in pomanjkljivosti pri uresničevanju usmerjenega izobraževanja, ki poteka na temelju poročila o evalvaciji srednjega usmerjenega izobraževanja v različnih družbenih telesih, je za naše razmere nekaj novega. Prvič spremljamo uresničevanje reforme načrtno in z metodologijo, ki naj bi odkrivala resničnost brez prikrivanj in olepšav, brez prirejanja ugotovitev in podatkov vnaprejšnjim predpostavkam ali željam reformatorjev. Tak način spremljanja in vrednotenja reforme je nedvomno korak naprej, dokaz družbene zrelosti, ki ne dopušča samoljubne zaverovanosti v reformne načrte, ki omejuje kritičnost ali pa jo sploh zavrača.

Kritično je spregovorila o reformi tudi razprava o evalvacijskem poročilu, ki je bila na republiškem svetu za vzgojo in izobraževanje dne 1. 2. 1984 pod vodstvom predsednika tega sveta, dr. Emila Rojca. V primerjavi z nekaterimi prejšnjimi razpravami je bilo ocenjevanje reforme na tej seji bolj strokovno, naslonjeno predvsem na poročilo evalvacijske skupine in manj na osebne vtise in izkušnje.

Do kod smo prišli z reformo srednje šole, s čim smo lahko zadovoljni in s čim ne, kam moramo usmeriti svoja prizadevanja v prihodnje, v čem moramo dopolniti reformne zamisli? Na ta vprašanja je skušalo odgovoriti več razpravljalcev; njihove odgovore bomo strnili v nekaj najpomembnejših spoznanj.

Nova šola ne ogroža razvoja mladih

Ugotovitve evalvacijskih raziskav dokazujejo, da niso utemeljene trditve nekaterih, da reforma ogroža razvoj mladih, da je zdajšnja reforma zavožena itd. Nova srednja šola ne ogroža zdravega razvoja in izobrazbenega napredka mladih in jim v splošnem omogoča ustrezno uresničevanje intelektualnih zmogljivosti. Res pa je, da bi najsposobnejši učenci, zlasti v oddelkih, ki združujejo učence zelo različnih sposobnosti, zmogli več; za manj sposobne pa so enotni programi prezahtevni. Te težave bomo premagali z večjo programsko diferenciranostjo in večjo prilagojenostjo pouka različnim sposobnostim učencev. Če bo potrebno, bo treba temu prilagoditi tudi programe, zlasti še program skupne vzgojno-izobraževalne osnove; predvsem pa bo treba dopolniti navodila za njihovo izvajanje.

Spremljanje reforme je pokazalo, kako se novi programi uresničujejo v prvih, drugih in delno tretjih letnikih srednjega izobraževanja. Precej se je nabralo kritičnih pripomb na račun programov in učbenikov, in te naj bi upošteval Zavod SRS za šolstvo, ko bo pripravil njihovo izpopolnjeno izdajo. Programske spremembe ne bodo mogoče — vsaj v večjem obsegu — pred šolskim letom 1985/86: večje spreminjanje programov bo namreč smotrno šele, ko bo prvi rod končal srednje izobraževanje in bomo imeli celostne ocene novih programov. Zato pa naj bi Zavod SRS za šolstvo pripravil že do prihodnjega šolskega leta izvedbena navodila: kako premagati nekatere pomanjkljivosti, odpraviti prekrivanje snovi, izboljšati organizacijo in metode dela in še kaj.

Razprave o uresničevanju reforme, ki bodo potekale v prihodnjih tednih v Socialistični

Nadaljevanje na 2. strani

Skrb za pedagoško šolstvo

Staro je spoznanje, da mladega rodu ne more z družbenim pooblastilom vzgajati in izobraževati kdorkoli, najmanj pa tisti, ki za to ni primerno izobražen in usposobljen. Izkušnje novejšega obdobja povedo, da postaja vzgojno-izobraževalno delo čedalje zahtevnejše; učitelji, ki poleg stroke ne obvladajo temeljev pedagoške znanosti in posebne metodike svojega predmetnega področja, skorajda niso več kos svojim nalogam. Rod, ki dorašča v zdajšnjih družbenih razmerah in bolj demokratičnih odnosih, zahteva od šole in učitelja več, kot so zahtevali nekdanji rodovi; žal pa je njegova zahtevnost do samega sebe manjša, manjša pa je tudi odpornost proti težavam in pripravljenost za trdo delo. Na to opozarjajo učitelji, zlasti tisti, ki poučujejo na višji stopnji osnovne šole in v srednji šoli, ki je odprla vrata celotnemu mlademu rodu.

Na prvi pogled bi lahko rekli, da je posebna skrb za pedagoški naraščaj globoko v naši zavesti. Zahteva po reformi pedagoškega šolstva in posebni skrbi za izobraževanje in izpopolnjevanje pedagoških delavcev je zapisana v neštetih resolucijah. Že dolga leta so vidna prizadevanja po višji izobrazbeni ravni učiteljev in vzgojiteljev: učiteljišča so prerasla najprej iz štiriletnih v petletne šole, nato v pedagoške akademije, kmalu pa bomo prešli na visokošolsko izobraževanje osnovnošolskih učiteljev. Tudi izobraževanje vzgojiteljic za predšolsko vzgojo, pri katerem smo naredili najprej korak nazaj, bo kmalu dočakalo potreben prehod na višjo stopnjo.

Žal pa vsa ta prizadevanja ne morejo pregnati nekaterih dvomov, ali bomo z vsemi temi ukrepi tudi reformirali pedagoško šolstvo, zagotovili višjo kakovost pedagoške izobrazbe in boljšo usposobljenost kandidatov za vzgojno-izobraževalno delo.

Nekateri dvomi se porajajo iz včerajšnjih izkušenj: ko so učiteljišča zamrla in je izobraževanje prešlo na višjo stopnjo, se tej ni posrečilo, vsaj ne na začetku, oživiti vse tiste žlahtne dediščine, ki so jo učiteljišča nabrala v desetletjih svojega delovanja. Neposredno pedagoško delo z vsakim kandidatom smo pogosto nadomestili z množičnimi predavanji iz pedagogike, didaktike, psihologije in drugih predmetov. Oblikovalno delo je marsikdaj nadomestilo poslušanje predavanj in brezosebno učenje za izpit. V republikah, kjer so prešli na visokošolsko izobraževanje osnovnošolskih učiteljev, opozarjajo na prav take slabe izkušnje. Sama količina pedagoškega in družboslovnega znanja ne oblikuje niti človeka niti pedagoga. Za to je potrebno mnogo več, potrebno je drugačno delo z ljudmi in sodobnejše visokošolsko izobraževanje.

Nemara so se naša prizadevanja odmaknila od reformnih ciljev že mnogo prej. »Niti na zahodu niti na vzhodu nista družba in država tako spustili iz rok izobraževanja učiteljev kot pri nas v naši samoupravni socialistični družbi. Kar neverjetno je, kako je to delo prepuščeno volji posameznika, kako se vrtimo v krogu pri reševanju perečih vprašanj s tega področja,« pravi ugledni pedagog dr. Nikola Potkonjak (glej Prosvetni delavec, št. 13-83). Nedavni posvet o učiteljevi družbeni vlogi in položaju, ki so ga pripravili v Mariboru, je opozoril, da se mora družbena skrb za šolo pokazati že pri usmerjanju mladih v učiteljski poklic.

Razumljivo je, da so potrebni v pedagoškem šolstvu izbrani, najboljši učitelji. Žal pa mi take učitelje prej odganjamo iz pedagoških šol, kot jih privabljamo vanje, saj so na primer osebni dohodki učiteljev srednjih pedagoških šol na dnu lestvice srednjega šolstva. Nemara je vsakemu občanu razumljivo tudi to, da je treba za pripravo dobrih učiteljev žrtvovati kak dinar več kot za pripravo proizvodnih delavcev in delavcev obrtnih in storitvenih dejavnosti. Le uradniška miselnost, ki meri vse dejavnosti z istim vatlom, tega ne more razumeti. Treba bi bilo zapisati za prihodnost vsa tista, največkrat malo uspešna moledovanja srednjih pedagoških šol in Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev za vsak dodatni dinar, ki ga zahteva posebna priprava učiteljskih kandidatov, pa naj bodo to plavalni ali smučarski tečaji (kot bi to ne bila naložba v vzgojo in varnost prihodnjih rodov) ali pa pedagoška praksa (kot bi bila le-ta samo v interesu uporabnikov —osnovnih šol in ne hkrati v interesu celotne družbe). Prihodnost bo sodila tudi drugim poskusom, da bi zmanjšali kakovostno pripravo mladih za pedagoške poklice že v času srednjega izobraževanja.

Tistim, ki zdaj pripravljajo programe visokošolskega študija za pedagoške poklice, zato želimo, da bi odgovorno in smotrno zasnovali novi sistem pedagoškega šolstva. Od njega bo odvisna tudi prihodnost celotnega našega šolstva — daleč tja v prihodnje tisočletje.

JOŽE VALENTINČIČ

Narodna in univerzitetna knjižnica LJUBLJANA

dogodki novosti

Reforma z druge strani

Nadaljevanje s 1. strani

zvezi, strokovnih in drugih organih, naj bi strnile predloge v akcijski načrt, ki bo opredelil prednostne naloge pri nadaljnjem uresničevanju reforme, njihove nosilce in roke. Kmalu bo treba usklajati med seboj v posameznih usmeritvah srednješolske in visokošolske programe; nekateri visokošolski programi v novih osnutkih ne upoštevajo potrebne povezanosti s srednješolskimi programi iste usmeritve, nekateri pa celo ponavljajo srednješolsko snov. Upoštevati bo treba tudi enotne okvire srednjega izobraževanja, za katere se bomo dogovorili v medrepubliškem merilu. Dela, ki nas čaka pri nadaljnjem uresničevanju usmerjenega izobraževanja, ni malo.

Univerza je bolj kritična

V visokem šolstvu se čedalje bolj kritično sprašujejo, ali nismo novih programov in celotne reforme morda preveč podredili zdajšnji tehnološki razvitosti in njenim zahtevam ter našim včerajšnjim predstavam o prihodnjem znanstveno-tehnološkem in družbenem razvoju. Kot je v razpravi poudaril prorektor ljubljanske univerze dr. France Vreg, načrtujejo zdaj v svetu prihodnji razvoj ne le z vidika leta 2000, marveč že tudi prvih desetletij prihodnjega stoletja, v katerih bodo živeli in delali mladi, ki se zdaj izobražujejo. Ta vizija je pomembnejša kot kratkovidna zaverovanost v trenutne razmere in potrebe, ki jo spremlja neredko tudi podcenjevanje razvojne vloge znanosti in izobraževanja.

Univerza meni, da moramo ohraniti kakovost, raven in selektivnost – ne le v visokem, marveč tudi v srednjem izobraževanju. Svari pred nevarnostjo splošnega razvrednotenja spričeval in diplom. V takih razmerah bi šolstvo dajalo družbi manjvredne strokovne delavce in strokovnjake. Srednja šola mora pošteno opraviti svoje delo; univerza nima časa za krpanje vrzeli v izobrazbi in ponavljanje srednješolske snovi. Študent mora prinesti na univerzo trdno podlago vsaj enega tujega jezika. V vsem času izobraževanja pa moramo bolje poskrbeti tudi za kulturno in politično socializacijo mladih, sicer bo njihov osebnostni razvoj enostranski.

Kdaj bodo povedali svoje izkušnje učitelji?

Veliko je bilo v razpravi povedanega še o pomanjkljivem uresničevanju načela nenehnosti izobraževanja in vzgoje ter izobraževanja ob delu in iz dela, o gmotnih težavah in pomanjkljivi opremi srednjih šol, o potrebi po poglobljenem usposabljanju učiteljev za reformo, o večjem deležu, ki naj ga dobi praktično usposabljanje učencev za delo, zlasti še v nekaterih industrijskih in obrtnih poklicih. V proizvodnih organizacijah niso bili prav nič veseli prvega rodu učencev, ki so končali skrajšane programe. Če bi po njihovi usposobljenosti za začetek dela ocenjevali usmerjeno izobraževanje, bi bila ocena slaba. Sestavljalci programov očitno niso imeli srečne roke, ko so uravnavali deleže praktičnega usposabljanja ter splošnega in strokovno-teoretičnega izobraževanja pri teh učencih, ki so sicer po svojih sposobnostih in znanju poseben, nikakor pa ne značilen del srednješolskih učencev.

V vseh dozdajšnjih razpravah in ocenah srednjega usmerjenega izobraževanja je najmanj glasna beseda tistih, ki izvajajo nove programe in nosijo glavno breme reforme. Res je, da se evalvacijske raziskave opirajo tudi na ocene in mnenja (vzorčnega števila) učiteljev in učencev. Razmisliti pa bi morali, ali ne bi bilo prav, da bi tudi srednješolski učitelji, v okviru svojega sindikata ali pedagoške službe, aktivno sodelovali v zdajšnjem vrednotenju reforme in analizi novih programov. Tako bi osvetlili evalvacijsko poročilo še z druge strani in soodločali o prednostnih nalogah, ki naj bi prišle v akcijski načrt za nadaljnjo izpopolnitev reforme.

JOŽE VALENTINČIČ

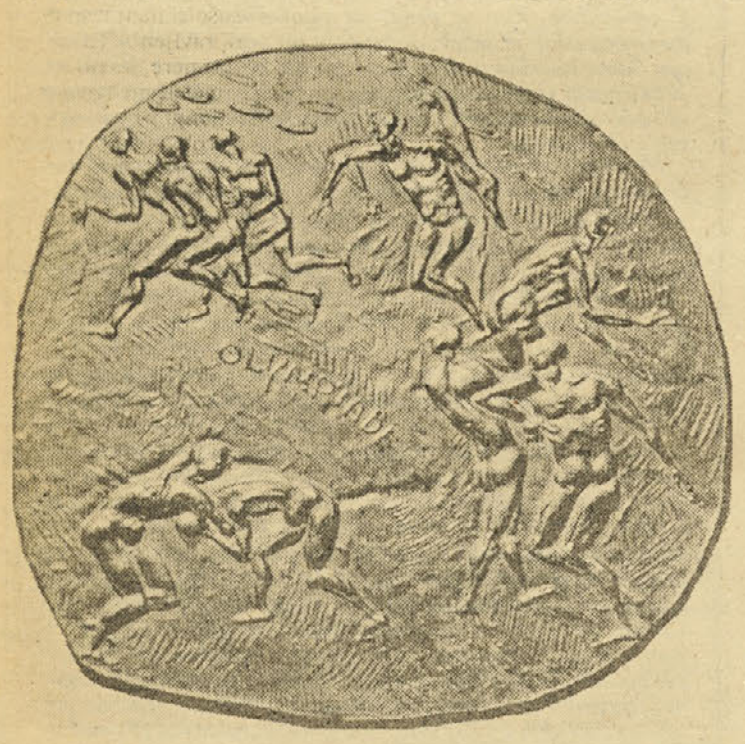

Elia Ajolfi (Italija) — Olimpiada, bron, 1982, z mednarodne antološke razstave »15 let športa v likovni umetnosti«, ki so jo priredili v Madridu ob olimpiadi 1982 in je prikazovala dela, nagrajena na dotlej sedmih mednarodnih bienalih s temo Šport. — Umetnike je k športnim temam očividno pritegnila pestrost likovnih senzacij, dramatičnost dogodkov, ideje, ki so jih odsevali, ali asociacije s pojavi na drugih področjih življenja, kjer so bili športni prizori samo prispodobe za izpoved širših in globljih življenjskih resnic. Tako je njihov odnos do športa ponekod občudujoč in odobravajoč, drugod pa dvomeč, kritičen in obsojajoč, predvsem kar zadeva nehumano prenapreza nje človeka v moderni tekmi.

TINCA STEGOVEC

Novi temelji, stare težave

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo o dokumentu za izpopolnjevanje in usklajevanje srednjega usmerjenega izobraževanja

Boljše pozno kot nikoli, bi lahko rekli ob ugotovitvah, ki smo jih slišali na zadnji seji Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, in sicer o tem, kako bi se morali lotevati obravnave in sprejemanja pomembnih dokumentov in gradiva tudi v šolstvu. Izkušnje z »jedri« so bile precej neprijetne, zato naj bi bilo vsaj zdaj, ko usklajujemo temelje srednjega šolstva v Jugoslaviji, nekoliko drugače. Ugotavljajo, da je samo dobra volja in nekaj zavzetih strokovnjakov premalo, da bi lahko — včasih kar brez ustrezne metodologije in razčlenitve — delo zadovoljivo opravili, opozorili na napake, protislovja pa tudi na sistemske razlike, ki so uzakonjene in torej v posameznih republikah in pokrajinah sprejemljive. Skratka, nobeno pomembnejše gradivo ne bi smelo več ostati v zaprtih krogih in biti obravnavano ali celo sprejeto »po hitrem postopku«. Slišali smo tudi, da se zadev marsikdaj lotevamo z vrha, namesto pri temeljih, na primer: najprej smo obravnavali jedra za posamezne predmete, zdaj pa pripravljamo gradivo, s katerim naj bi zasnovali čimbolj skladne temelje usmerjenega izobraževanja od I. do V. stopnje strokovne izobrazbe v Jugoslaviji. Že dolgo razpravljamo, kako potrebna je nomenklatura poklicev, na podlagi katere bi morali razviti poklice, ki bi bili v resnici potrebni, in potemtakem tudi načrtno izobraževati itn.

Gradivo za spopolnjevanje in usklajevanje usmerjenega izobraževanja je pripravila medrepubliško-medpokrajinska komisija, in čeprav so ga že četrtič na novo preuredili in popravili, še zdaleč ni sprejemljivo. Člani republiškega komiteja so ugotavljali v njem podobno napako, kot se je pokazala pri jedrih: tudi to gradivo je namreč usmerjeno preveč v napotke za »izvedbo«, namesto da bi se določno opredeljevalo do tistih vprašanj, ki v resnici povzročajo zmedo: gre za razlike v posameznih republikah in pokrajinah, ki bi v resnici lahko »privedle do osmih različnih šolskih sistemov«. In čeprav je to že četrta različica tega dokumenta, ki ga nenehno dopolnjujejo, je obravnava na seji komiteja pokazala, da je še zmeraj kar precej nejasnosti in dvomov, npr. o tem, kakšno naj bo razmerje med splošnim in strokovnim izobraževanjem, kakšna naj bo širina poklicnega profila, nerešeno ostaja tudi vprašanje, koliko časa naj traja izobraževanje, različno so opredeljene posamezne stopnje zahtevnosti izobraževanja itn. V posameznih republikah in pokrajinah rešujejo ta vprašanja različno, zato bi morali v posebni analizi temeljito razčleniti tudi vzroke teh razlik, saj prenekatere izvirajo iz zakonskih opredelitev in posebnih značilnosti republik in pokrajin. Posebej so opozarjali na to, da gre pri tem dokumentu za snovanje novih temeljev vzgojno-izobraževalnega sistema, ne pa za poenotenje programov. Predpisani predmetnik, kakršnega ponuja gradivo, in bi moral biti v resnici samo usmeritvene narave, vodi k uniformiranosti, namesto da bi odpiral različne možnosti za izbiro programov in je v nasprotju s težnjami, ki se dandanes uveljavljajo v svetu.

Zaradi vseh teh nejasnosti, zahtevajo poglobljeno strokovno delo, naj bi novo različico pripravila posebna delovna skupina na medrepubliški ravni, saj gre za preverjanje pomembnih idejnih, strokovnih in političnih vprašanj. In ker dokument še ni zrel za širšo obravnavo, ga bodo za zdaj poslali na vpogled obema univerzama, pedagoškemu inštitutu, marksističnemu centru in svetu za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL ter čimprej prevedli v slovenščino.

M. K.

Potrebna je temeljita strokovna priprava

Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje o Smernicah za planiranje, razmestitev in spremljanje izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem usmerjenem izobraževanju

Ni treba posebej poudarjati, kako zahtevna in odgovorna naloga je priprava smernic za načrtovanje in razmestitev šolske mreže v srednjem usmerjenem izobraževanju. Osnutek smernic, ki ga je pripravila Izobraževalna skupnost Slovenije, je bil dalj časa v široki razpravi v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih, o njem so razpravljali v srednjih, višjih in visokih šolah, na območnih posvetih in še kje. Čeprav so osnutek ocenili kot dober pripomoček za izvajanje družbenega dogovora, kaže, da bo treba to problematiko še temeljiteje strokovno obdelati. Veliko je nepopolnih odgovorov na nekatera vprašanja, kot so npr.: vprašanje skladnosti (kompatibilnosti) programov, optimalna velikost šol, vprašanje dislociranih enot, obstoj šol v nekaterih manjših krajih in druga. Kot so pokazale številne dozdajšnje obravnave, ne bo mogoče pripraviti ustreznega predloga smernic, ki bi veljal že ob letošnjem usklajevanju vpisa, zato so podaljšali razpravo do junija. V tem času bodo strokovne ustanove nadaljevale delo in pripravile celostno metodologijo za načrtovanje mreže, ki naj bi bila podlaga za naslednje srednjeročno obdobje. Takrat naj bi se mreža ustalila in se praviloma ne bi spreminjala.

»Večja ustalitev mreže je eden izmed bistvenih pogojev za kakovost,« so poudarili člani Strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje na nedavni seji, ko so pozorno in z vseh vidikov osvetljevali vprašanja, povezana s šolsko mrežo v srednjem usmerjenem izobraževanju.

Kot prvenstveno merilo za oblikovanje mreže naj bo po mnenju strokovnega sveta kakovost; to pomeni, da je treba določneje opredeliti pogoje, ki jih mora šola izpolnjevati, da lahko uresničuje vse sestavine vzgojno-izobraževalnega programa s proizvodnim delom, delovno prakso, s programom o sodelovanju z organizacijami združenega dela, z usposabljanjem in izpopolnjevanjem idr. Ob tem se je strokovni svet zavzel za to, da je treba opredeliti ustrezna merila pri postopku verifikacije posamezne šole in pri njih odločno vztrajati. Veliko pozorneje bo treba opredeliti tudi socialna merila po območjih glede na to, da dozdajšnja mreža (in programi) povečujejo socialne razlike. Zvedeli smo, da (po podatkih strokovne službe) na nekaterih območjih do 20 odstotkov učencev ne nadaljuje šolanja. Ob tem so razpravljavci menili, da bi morali bolje preučiti nekatere migracijske tokove, znova pregledati mrežo domov in omogočiti čim boljšo štipendijsko politiko. Znova se bo treba lotiti vzgojno-izobraževalnih programov in preučiti možnosti za njihovo združevanje in odpravljati podvajanje.

Poleg že navedenega pedagoško-strokovnega vidika, ki naj poudari kakovost, je treba upoštevati tudi vidik ekonomičnosti; to pomeni, da si je treba prizadevati za smotrnejšo uporabo družbenega denarja, upoštevati pa moramo tudi socialni vidik: učitelji morajo čutiti socialno varnost, stalnost, saj bodo le tako lahko boljše delali. Šole naj bi postale dostopnejše vsem socialnim kategorijam učencev, zato moramo še v naprej združevati programe, bolj je treba uveljaviti sodelovanje med šolami z isto usmeritvijo in bolje opredeliti vse oblike družbene denarne pomoči.

Pri odločanju o ukinjanju dislociranih enot pa naj bi obveljalo tole načelo: Kjer ni ustreznih učiteljev, naj ne bo enot! Prav pa bi bilo, da bi tudi za dislocirane enote, ki bodo ostale, obveljala »relativna stalnost«, ki je pogoj za kakovostno izobraževanje.

TEA DOMINKO

Večji poudarek domoljubni vzgoji

Sklepi posvetovanja o razvijanju jugoslovanskega domoljublja

Na temelju referatov, drugih prispevkov in razprav na jugoslovanskem posvetovanju o ohranjanju in razvijanju jugoslovanskega socialističnega domoljublja, ki je bilo v Kumrovcu 24. in 25. okrobra 1983 (o njem smo izčrpno poročali v našem glasilu), so sklicatelji posveta pred kratkim izoblikovali sklepna stališča in predloge, jih povzemamo v skrčeni obliki.

Razvijanje jugoslovanskega socialističnega domoljublja je vedno aktualna tema, ki jo je treba obravnavati pogosteje v vseh okoljih. Jugoslovansko posvetovanje naj bo spodbuda za krepitev vzgojne vloge šole, ki mora vzgajati v duhu bratstva in enotnosti, socialistične samoupravne povezanosti in jugoslovanskega socialističnega domoljublja. Razvijanje domoljubne vzgoje je stalna naloga vseh vzgojno-izobraževalnih organizacij, učiteljev in vzgojiteljev pa tudi njihovih sindikalnih organizacij in strokovnih združenj. O teh vprašanjih naj bi pripravili podobne posvete tudi republiški in pokrajinski odbori Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture, skupaj s pedagoško službo, strokovnimi društvi in združenji.

Ker so učni načrti temeljno vodilo za vzgojno-izobraževalno delo, s tem pa tudi za razvijanje jugoslovanskega socialističnega domoljublja, jih je treba skrbno oblikovati in razčlenjevati ter zagotoviti njihovo nenehno posodabljanje. Prav tako moramo skrbeti za učbenike in priročnike, ki so lahko pomemben pripomoček tudi za razvijanje jugoslovanskega socialističnega domoljublja. Pomembno mesto ima pri tem mladinski tisk, zato bi bilo treba pogledati njegovo programsko usmerjenost in ugotoviti, kako izpolnjuje svoje vzgojne naloge in kako razvija jugoslovansko socialistično domoljubje. Ugotoviti bi bilo treba tudi, koliko pripomorejo k temu pedagoške revije in časopisi.

Pri vzgoji jugoslovanskega socialističnega domoljublja ima učitelj odločilno vlogo. Zato bi bilo treba preučiti vlogo kadrovskih šol pri pripravi učiteljev za te naloge, zagotoviti reformo pedagoškega šolstva, pa tudi načrtnejše strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev za te naloge. Prav bi bilo, da bi o teh vprašanjih pripravilo posebno posvetovanje tudi združenje jugoslovanskih univerz. Od pedagoške znanosti pa pričakujemo, da bo odgovorila na odprta vprašanja pedagoške prakse s področja vzgoje socialističnega domoljublja.

Večjo skrb moramo v prihodnje nameniti tudi pionirski in mladinski organizaciji ter drugim oblikam interesnega povezovanja in delovanja mladih, ki lahko veliko pripomorejo k vzgoji socialističnega domoljublja.

Da bi lahko šola uresničila vse te vzgojne naloge, moramo izboljšati njen gospodarski položaj in tudi gmotni položaj prosvetnih delavcev. To bo med drugim tudi izboljšalo sestavo kandidatov, ki prihajajo v šole pedagoške usmeritve.

J. V.

Knjigo RAZVIJANJE I NJEGOVANJE JUGOSLOVENSKOG SOCIALISTIČKOG PATRIOTIZMA, ki povzema gradivo navedenega posvetovanja, naročite čimprej na naslov: Prosvetni delavec, Poljanski nasip 28, 61104 Ljubljana. Cena 360 din.

Vabilo

Z dajanjem svoje krvi lahko naredite največ, kar lahko stori človek za sočloveka. Zato vas pričakujemo na kryodajalski akciji.

Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

FEBRUAR 1984:

LJUBLJANA BEŽIGRAD	16., 24.
LJUBLJANA CENTER	3., 8., 14., 22., 28.
LJUBLJANA ŠIŠKA	1., 6., 20., 27.
LJUBLJANA MOSTE-POLJE	10., 15., 21.
LJUBLJANA VIČ-RUDNIK	13., 17., 23., 29.
ŠKOFJA LOKA	2.

RDEČI KRIŽ SLOVENI

Za čimbolj življenjski sporazum

Izpopolnjevanje Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v osnovnih šolah

Komisija udeležencev samoupravnega sporazumevanja za osnovne šole je 2. 2. 1982 ugotovila, da je Samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v osnovnih šolah sprejela večina udeleženk. Osnovne šole so morale, v skladu s sporazumom, uskladiti svoje samoupravne splošne akte do 1. 9. 1982. Od nastanka sporazuma pa do danes se je izoblikovalo veliko vprašanj in pobud za spremembo sporazuma. Prav gotovo so ponekod že našli odgovore in rešitve za nekatere probleme. Republiški odbor poziva vse, ki lahko kakorkoli pripomorejo k izpopolnjevanju sporazuma, naj pošljejo svoje rešitve republiškemu odboru v obliki dopolnil do 25. februarja.

Člani republiškega odbora bodo o pobudah razpravljali konec februarja in se dogovorili za akcijo.

Družbeno-ekonomski položaj delavcev v osnovni šoli, posredna in neposredna svobodna menjava dela so tesno povezani z določili Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in porabo v osnovni šoli, Republiški odbor, njegovi organi, občinski odbori, osnovne organizacije Zveze sindikatov v osnovnih šolah so pri svojem delu često naleteli na težave pri uveljavljanju samega sporazuma.

Skoraj po pravilu ni bilo sestanka, na katerem ne bi vsaj mimogrede opozarjali na to ali ono določilo sporazuma, na številnih sestankih pa sta bila obravnava in uresničevanje sporazuma osrednji temi.

Sporazum je treba uskladiti z Družbenim dogovorom o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, s pozneje sprejetimi strokovnimi podlagami. Različna so tolmačenja določil sporazuma o učni obveznosti, povečanem obsegu dela, o 42-urnem tedniku učiteljev. Ugotoviti in utemeljiti je treba razlike v učiteljevem delu na poldnevni in celodnevni osnovni šoli, ovrednotiti delo učiteljev v oddelkih s prilagojenim programom in delo v glasbenih šolah. Ali so posamezna dela, naloge in opravila pravilno ovrednotena, ali lahko v sedanjih razmerah dosežemo v sporazumu zapisano razmerje med osebnimi dohodki delavcev z različnimi nalogami in opravili?

Sporazum zahteva veliko dodatnega administrativnega dela. Tehniko izračunavanja osebnih dohodkov je treba poenostaviti. Je res nujna konstanta 69 točk? Zakaj v večini šol ne ocenjujejo kakovosti učiteljevega dela? Kako je z vrednotenjem minulega dela? Kdaj bodo v družbeni katalog del in opravil uvrščena tudi dela in naloge s področja vzgoje in izobraževanja? Kako torej primerjati in izenačevati družbeno-ekonomski položaj delavcev v osnovnih šolah s položajem delavcev v drugih dejavnostih?

Po mnenju republiškega odbora je treba sporazum izpopolniti. Cilj je jasen; z uveljavljenim sporazumom bomo presegli občinske meje, se izenačili v osebnih dohodkih v dejavnosti in se lažje primerjali z drugimi delavci. To je dogovorjena pot, po kateri bomo skušali uresničiti načelo »za približno enako delo enako plačilo«.

Problematika sama je širša in sega od predšolske vzgoje do srednjega usmerjenega izobraževanja. Samoupravni sporazum je nastal na podlagi izsledkov in sklepov raziskovalnega projekta Uresničevanje svobodne menjave dela za področje vzgoje in izobraževanja, ki ga izvaja Pedagoški inštitut pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in financirata Raziskovalna in Izobraževalna skupnost Slovenije.

Sklepi tega projekta so tudi podlaga za nastajanje samoupravnih sporazumov v predšolski vzgoji in domov učencev srednjih šol ter po opravljenih raziskavah — tudi za druga področja.

Izpopolnjevanje osnovnošolskega sporazuma bo zato zgled, kako izoblikovati druge sporazume in jih čimbolj približati življenju.

ALEŠ GOLJA

BEDINI MARIO: »DIRKAČI«. Italijanski slikar je vrtoglavo dirkajoči konjski vpregi usmeril v gledalca podobe. Dirkači se neobrzdano bližajo in zbujajo občutek kar najbolj neposredne agresivnosti. Opozarjajo nas na dramo človeka, ki stopa v svet »tekme«.

OB RAZSTAVI V CANKARJEVEM DOMU

Prvi izvirni slovenski zapisi

V sprejemni dvorani Cankarjevega doma so 30. januarja odprli razstavo, na kateri si obiskovalci lahko ogledajo slovenske zapise iz začetnega obdobja naše književnosti. Ta obsežna razstava, ki si jo je zamislila ljubljanska Narodna in univerzitetna knjižnica in jo pripravila s sodelovanjem Cankarjevega doma, odpira vpogled v obdobje protestantizma na Slovenskem. Na podlagi knjižnega gradiva, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica, in nekaterih dopolnil je na tej razstavi, naslovljeni 16. STOLETJE — BURNO OBDOBJE SLOVENSKE PREBUJE, predstavljeno duhovnozgodovinsko in kulturno ozračje tega oddaljenega in viharnega časa, zaznamovanega z bujenjem narodne zavesti, v katerem so nastajala in se oblikovala temeljna besedila slovenske književnosti.

Izvirna slovenska pisana besedila iz tega obdobja obsegajo prvotiske, rokopisne vpise v stare knjige, ki pripovedujejo o tegobah tedanjega časa in življenja, in slovenske protestantske knjige, ki jih je prvič mogoče videti v celoti. Razstavljena so tudi nekatera klasična in humanistična dela, ki so vplivala na delo slovenskih reformatorskih piscev, podoba dobe, v kateri sta se prebudili slovenska zavest in ustvarjalnost, pa je delno izpolnjena tudi z deli iz glasbene dejavnosti tedanjega časa ter s kartografskimi deli, ki jih hrani knjižnica in so bila pomembna za razvoj splošne kartografske dejavnosti ali pa so bila del kartografske podobe slovenskega prostora.

Razstava je po svoji izvedbi multimedialna, saj besedno in slikovno gradivo dopolnjujejo glasbeni posnetki — med temi je tudi nekaj novih instrumentacij protestantskih pesmi — in barvni diapozitivi. Obiskovalcem bo pri ogledu v pomoč — če se ne bodo odločili za strokovno vodstvo po razstavi — zbornik, ki predstavlja slovensko knjižno, rokopisno in kartografsko dejavnost iz obdobja protestantizma. Strokovno razsežnost razstave bo poglobil in izpolnil cikel osmih predavanj, ki sta jih za drugo polovico februarja pripravila NUK in Filozofska fakulteta, nekoliko kasneje pa bo odprta tudi spremna razstava literature o protestantizmu.

Razstava sicer ni celosten prikaz 16. stoletja, temveč pričevanje o tem času, kakor ga razberemo iz knjižnega in kartografskega gradiva, skozi zvočno kuliso in iz bogatega slikovnega gradiva. Razstava potrjuje prizadevanja Narodne in univerzitetne knjižnice, da se še bolj kot doslej odpre javnosti; z njo želijo njeni delavci poudariti pomen te ustanove in opozoriti na dragocenosti, ki jih hrani, saj ima knjižnica ohranjenega največ gradiva prav iz 16. stoletja, ne samo iz naše, temveč tudi iz tuje literature.

Zbrana besedila dokazujejo sočasnost tedanjega kulturnega dogajanja na Slovenskem z dogajanji drugod v Evropi, opozarjajo na visoko kulturno in izobrazbeno raven, ki so jo v tem času dosegli slovenski protestantski pisci, in znova spominjajo na vire slovenskega jezika, na temelje naše jezikovne in književne kulture. Izrabiti je torej treba možnosti, ki jih odpira vzgojno-izobraževalni vidik razstave: tako razstavljeno literaturo slovenske protestantike si bodo prvikrat lahko v celoti ogledali šolarji, ki bodo tako dobili določnejšo predstavo o času, v katerem so nastajali prvi slovenski zapisi, in o njihovih ustvarjalcih. Le redko imamo priložnost, da lahko spoznamo ta oddaljeni čas v vsej njegovi živosti, apokaliptičnosti in se znova zavemo slovenstva ob podobi tako odmaknjenega obdobja, kakršno je protestantizem — zato je treba to priložnost izrabiti in si ogledati to razstavo čimbolj pozorno.

VLASTA KUNEJ

Višja izobrazba za vzgojitelja predšolskih otrok

Po desetih letih nenehnega in vztrajnega prizadevanja različnih dejavnikov — od izvajalcev do uporabnikov — bodo vzgojitelji predšolskih otrok lahko nadaljevali šolanje na višji stopnji izobraževanja. Pripravljen je (že četrti) osnutek vzgojno-izobraževalnega programa za vzgojitelja predšolskih otrok na višji stopnji izobraževanja, ki so ga delavci v predšolski vzgoji težko pričakovali.

Kot je pokazala zavzeta in celostna razprava na seji strokovnega sveta pisa za pedagoško usmeritev, je program izpeljan sistematično in dosledno in upošteva interdisciplinarno povezanost predmetov in znanstveno raziskovalna dognanja na področju predšolske vzgoje.

Težišče programa, tako so menili na seji, je v usposabljanju za poklic, ob tem je upoštevana večja zahtevnost vzgojiteljevega dela.

Program vsebuje splošno znanje vse do posebnega znanja, ki ga vzgojitelj predšolskih otrok potrebuje pri svojem odgovornem delu.

Predmetna področja so v ustreznem razmerju glede na način izvajanja in glede na posebno delo (praktikumi). Program temelji na načinu celostnega otrokovega doživljanja in opazovanja.

Razpravljavci so poudarili, da je program višješolskega izobraževanja za vzgojitelja predšolskih otrok tako oblikovan, da bo treba preoblikovati dozdajšnji srednješolski program za isto usmeritev, če se želimo izogniti ponavljanju snovi in ustrezno usposobiti srednješolce za višješolsko izobraževanje.

Čeprav so sestavljavci programa uspešno opravili zahtevno delo, kaže, da niso mogli ustrezno rešiti vseh problemov. Menili so, da bo treba osnutek učnega načrta za metodiko spoznavanja okolja še bolje razčleniti in bolj poglobljeno obdelati z vidika predšolske vzgoje. Več pozornosti in prostora bo treba nameniti tudi naravoslovnim vsebinam (fiziki, kemiji, biologiji) in ob tem upoštevati raziskave, ki še potekajo in priročnike, ki bodo kmalu natisnjeni.

Praktiki s področja predšolske vzgoje so izrazili zadovoljstvo, ker so sestavljavci programa upoštevali vse njihove pripombe; predlagali pa so, da bi morali v programu nameniti še več pozornosti jezikovni vzgoji in področju mentalne higiene. Povedati je treba, da je program višješolskega študija vzgojiteljev predšolskih otrok obogaten še s praktikumom za tehnično kulturo; tako so dopolnili še področje, ki je bilo po mnenju nekaterih pomanjkljivo obdelano.

Po razpravi je strokovni svet pisa za pedagoško usmeritev sprejel dopolnjeni osnutek programa za višješolsko izobraževanje vzgojiteljev predšolskih otrok. Delo pa še zdaleč ni končano: dogovoriti se bo treba, kako bomo program uresničevali. Ob tem bo treba preoblikovati vzgojno-izobraževalni program za vzgojitelja predšolskih otrok na srednji stopnji, določiti bo treba, kdo bo program izvajal in kdo bo predaval. In še bi lahko naštevali. Ali bo program potekal redno ali ob delu? Kdaj ga bo mogoče razpisati? Morda že letos?

Na to in še na mnoga druga vprašanja bo odgovorila javna razprava o osnutku tega programa, ki bo trajala predvidoma do konca februarja. O njem bodo znova razpravljali vsi dejavniki, ki izvajajo program, in vse ustrezne strokovne organizacije in organi.

Eno je gotovo: če bo program sprejet, ne bo prepričljivega razloga, da bi še nadalje odlašali z izvajanjem višješolskega izobraževanja vzgojiteljev predšolskih otrok.

T. D.

dogodki novosti

Ponudimo jim roko!

Kako ravnamo z otroki zdomcev, ko se vrnejo v domovino

Vsako leto se vrne v Jugoslavijo na tisoče otrok naših zdomcev, ki nadaljujejo izobraževanje v naših šolah. Zaradi gospodarskih razmer v deželah, kjer so zdomci zaposleni, bo ta dotok v prihodnjih letih najbrž še večji. To pa tudi dosedanje izkušnje zahtevajo bolj načrtno in organizirano delo z otroki, ki se vračajo v domovino.

Izkušnje kažejo, da učni uspehi teh učencev, ki pridejo v naše šole, pogosto ne izpolnjujejo pričakovanj staršev, učiteljev in samih učencev. Niso izjemni primeri, ko se mladi vračajo v tujino in tam nadaljujejo šolanje.

Med vzroki nezadovoljivega stanja, ki jih moramo skrbno preučevati, so največkrat: slabo obvladanje materinščine, razlike v programih in šolskem delu, novo družbeno okolje, v katero se mladi vključijo in težavne življenjske razmere tedaj, ko starši ne morejo takoj rešiti temeljnih življenjskih vprašanj (stanovanje, zaposlitev, ureditev novega doma pri ločenih zakoncih ipd.). Na šibka pleča zdomcev se zgrne hkrati kopica težav, ki jih brez družbene pomoči težko premagajo.

Naša družbena obveznost je, da omogočimo otrokom, ki se vračajo, uspešno nadaljnje izobraževanje pri nas, ne glede na to, ali se vračajo v domovino po nekaj letih odsotnosti ali pa so se morda rodili na tujem. Novo okolje veliko pripomore k njihovemu ponovnemu vključevanju, posebno pomembno vlogo pa imajo pri tem razrednik in drugi učitelji ter razredna skupnost učencev.

Učitelj mora biti skrbnik in mentor

Zelo pomembno je, da se učenec po vrnitvi vsaj na začetku lahko nasloni na enega izmed učiteljev. Ponavadi je to razrednik, ki sprejme novinca, se seznani z njim in njegovimi družinskimi razmerami. V višjih razredih osnovne šole in v srednji šoli bo razrednik presodil, ali bo sam opravljal to mentorsko vlogo ali jo bo preložil na ramena drugega učitelja. V puberteti se mladi najraje povezujejo z mlajšimi osebami in z učitelji, katerih predmeti jih najbolj zanimajo. Tako ima učenec po vrnitvi iz tujine v razredniku ali drugem učitelju skrbnika in mentorja, ki mu pomaga prebroditi začetne težave pri vzpostavljanju stikov z razredno skupnostjo in drugimi učitelji.

Kaj upravičeno lahko pričakujemo od slehernega učitelja?

Predvsem — potrpljenje! Ne hitimo z ocenjevanjem, kako učenec obvladuje učno snov. Pohvalimo učenčevo prizadevnost in vsak še tako skromen napredek — osebno in javno, saj bodo učiteljeve besede in nasmeh najboljša spodbuda učencu. Če pa se zgodi, da učenec ne zna, ne sledi razlagi ali ne prinese domače naloge, ravnajmo z njim kot dobri pedagogi — brez jeze, groženj in kazni. Učiteljeve uvidevnosti ne bodo zlorabili niti ti učenci niti njihovi vrstniki. Sledi naj pogovor med štirimi očmi; v njem bomo ugotovili, kjer so vzroki za slabo delo, neuspeh ali neprilagojeno obnašanje. Tako bo med učiteljem in učencem prišlo do medsebojnega zaupanja in sodelovanja.

Oceniti: da ali ne?

Včasih je najprimernejše, da ostane učenec ob redovalni konferenci neocenjen ali le delno ocenjen. To ni prekršek niti nespametno ravnanje. Boljše je, da ostane učenec po vrnitvi v domovino nekaj dalj časa neocenjen, kot pa da mu nalagamo slabe ocene v obdobju, ko se že tako zgrinjajo nanj mnogotere težave.

Taka popustljivost ne bo nikomur v napoto, saj so ti primeri izjemni; drugi učenci in učitelji jo bodo razumeli.

Učitelji naj vplivajo na druge učence, da bodo čimprej sprejeli novince in jih vključili v svoj krog. To je za učenca izjemno pomembno, zlasti še v višjih razredih. Učenec, ki se hitro vključi v družbo vrstnikov, hitreje obvlada materinščino in sprejema pravila vedenja določenega okolja, lažje obvladuje novo snov in se prilagaja merilom, ki jih imamo pri vrednotenju znanja in vedenja. Zaradi novih prijateljskih vezi se učenec ne čuti osamljenega v prostem času, njegovo družabno življenje postaja polnejše in lepše. Dobri tovariši lahko veliko pripomorejo, da po vrnitvi v domovino ti učenci uspešno premagajo morebiten strah pred novim, negotovost in druge notranje ovire, na katere naletijo pri prilagajanju novemu okolju in njegovim navadam.

Da bi vrstniki novince že prvi dan lepo sprejeli, moramo razredno skupnost pripraviti na sprejem. To pedagoško zahtevo upoštevajmo v vsakem primeru: naj ne bo učenca, ki bo prišel v novo skupnost učencev, ne da bi jo pripravili, da ga bo lepo sprejela. Boljše je, da pride novinec nekaj dni kasneje v šolo, kot pa da njegovi sošolci nanj niso pravočasno pripravljeni. To velja tem bolj za primere, ko pričakujemo, da bo imel učenec večje težave pri vživljanju v novo okolje zaradi slabega obvladanja jezika, telesnih ali govornih napak, slabega zdravja, težkih domačih razmer ipd. Učenci bodo tako do novega tovariša še obzirnejši.

Za te priprave največkrat zadostuje le kratek pogovor z učenci, le včasih je potrebno daljše usmerjanje. Kaj povemo učencem? Predvsem to, da bodo dobili novega sošolca — kdo je, od kod prihaja, kje in pri kom bo stanoval. Dogovorimo se, kje in s kom bo sedel v klopi, vsaj za začetek, kako ga bomo sprejeli, kdo ga bo uvedel v šolsko življenje in delo, kdo mu bo pomagal pri posameznih predmetih. Učence opozorimo na morebitne začetne težave novega sošolca, da bodo razumevajoči in potrpežljivi z njim.

Učitelji in učenci morajo vedeti tudi to, da se nekateri hitreje vključujejo v novo okolje, drugi počasneje, eni lažje, drugi težje. Vse ni odvisno le od družine, marveč tudi od tistih, ki z učencem preživljajo vsak dan ure in ure skupnega šolskega življenja in prostega časa.

LJUBICA PRODANOVIĆ

pobude
odmevi

Razmišljamo - sprašujemo

SREDNJEŠOLCI ALI USMERJENCI?

V zadnjem času zasledimo — celo na straneh dnevnega tiska — vse bolj pogosto uporabo izraza usmerjenci za srednješolce. Ali je tak izraz primeren ali pa je v njem tudi nekaj strupa na račun reforme?

Ko uporabljajo ta izraz o sebi srednješolci, jim prav pride kot ironično opravičilo: Oprostite nam, če z nami ***ni vse*** *tako, kot bi moralo biti,* ***smo pač*** *— usmerjenci. Kadar ga uporabljajo odrasli, z njim izražajo nezaupanje v usmerjeno izobraževanje, ki se mu pridružuje še nepoznavanje tega, da obsega usmerjeno izobraževanje vse organizirano in načrtno izobraževanje po osnovni šoli in ne samo srednje izobraževanje.*

Najbolje bo, če bomo do srednješolcev pošteni in jih v skladu s tem imenovali tako kot njihove predhodnike.

KAJ PA SAMOUPRAVNO VREDNOTENJE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA?

Zakon o usmerjenem izobraževanju nalaga samoupravnim organom izobraževalnih organizacij, da morajo najmanj enkrat na leto obravnavati učinkovitost dela in poslovanja, svoja mnenja in predloge pa poslati posebni izobraževalni skupnosti in ustanovitelju. Poleg spremljanja in vrednotenja usmerjenega izobraževanja, ki ga vodita Pedagoški inštitut in Zavod SRS za šolstvo, poteka torej v vseh srednjih šolah tudi samoupravno spremljanje in vrednotenje novih programov in usmerjenega izobraževanja. Pričakovali bi, da se v posebnih izobraževalnih skupnostih zbirajo te analize in da bomo kmalu dobili še eno poročilo, ki bo z drugega zornega kota osvetljevalo uresničevanje reforme. Učitelji namreč pravijo, da so, gledano iz »baze«, nekateri pojavi bolj pereči kot so videti v posplošenih ocenah in da bi jim morali nameniti precej več skrbi.

Delavci srednjih šol opozarjajo, da to samoupravno vrednotenje usmerjenega izobraževanja ne poteka povsod tako, kot bi moralo, mnenja in predlogi šolskih kolektivov pa se ne zbirajo kot pomembno gradivo, ki bi zaslužilo enako pozornost kot splošne raziskave. Kje se je zataknilo?

JE TO PAMETNO?

V zadnjem času sta dve šoli, ena osnovna in ena srednja, bistveno skrčili število naročnikov na Prosvetnega delavca. Razlog: varčevanje. Tako ravnanje nehote spominja na tisto varčevanje, ki se začenja pri kredi, nadaljuje pri strokovnem izpopolnjevanju pedagoških delavcev in načenja nazadnje samo kakovost vzgojno-izobraževalnega dela. Vemo, da se učenci in starši pogosto obračajo na učitelja po strokovno pojasnilo o teh in onih novostih v vzgoji in izobraževanju. Na mnogih sestankih vedno znova slišimo, da so te razlage in pojasnila marsikdaj pomanjkljiva, da je raven obveščenosti mnogih pedagoških delavcev prenizka.

Je torej mogoče oceniti ukrepe šol, ki vodijo k slabši obveščenosti pedagoških delavcev, za pametne in pravilne? Če smo rekli, da bosta vzgoja in izobraževanje največ pripomogli k stabilizaciji z višjo kakovostjo, ali niso taki ukrepi povsem v nasprotju s tako zamišljeno stabilizacijo? Ali ni mogoče posnemati šol, ki krijejo del naročnine iz sredstev za strokovno izpopolnjevanje? Nekaj pa mora za svoj razvoj prispevati tudi vsak sam.

J. V.

Kdo so kandidati za Žagarjeve nagrade?

Rok za oddajo predlogov za Žagarjeve nagrade in priznanja je že zdavnaj potekel. Predlagatelji, kandidati pa tudi drugi pedagoški delavci z nestrpnostjo čakamo na tisti dan konec meseca marca, ko bodo podeljene nagrade in priznanja. Vendar menim, da bi morali tudi pri podeljevanju teh nagrad storiti korak naprej že zaradi podružbljanja (odprtosti) tega dela.

Zato bi kazalo, podobno kot je bilo narejeno v zadnjih dveh letih (in bo verjetno tudi v prihodnje) v zvezi s predlogi za Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada, da se na primernem mestu (npr. v Prosvetnem delavcu) objavijo vsi predlagani kandidati, predlagatelji in kratke utemeljitve. Tako bi videli širino odziva na razpis pa tudi vse kandidate, ki v primeru, da niso nagrajenci, ostanejo širšemu krogu nepoznani.

Kolikor mi je znano, znano pa mi je samo posredno, se o kandidatih odloča posebna komisija na podlagi utemeljitev in dodatnih mnenj ter po poprejšnjih razpravah, tajno. Prav ta tajnost odločanja pa je lahko tudi dvorezna. Tako verjetno niti člani komisije ne vedo, kako so se odločili drugi člani pa tudi posameznik kot član komisije se lahko (vsaj hipotetično) »skrije« pod takšnim načinom izbiranja kandidatov. Torej se ne zavzemam za tajno glasovanje, prej za argumentirano in javno znotraj komisije. Seveda pa to ne pomeni, da komisiji ne bi zaupali pri tako odgovornem delu.

MILAN ADAMIČ

Pouk materinščine in usmerjeno izobraževanje

Težave v šolah za prizadeto mladino

Usmerjeno izobraževanje, ki se je začelo pri nas v Sloveniji pred dvema letoma, je prineslo poleg dobrih tudi slabe strani; te se kažejo tako pri učencih kot pri učiteljih, ki niso bili nanje dovolj pripravljeni. Ker druga področja manj poznam, čeprav sem sodeloval pri sestavi učnih načrtov za prizadeto mladino, se bom nekoliko ustavil pri učnih načrtih za slovenski jezik, ki ga sam poučujem.

Že na začetku nas je dokaj presenetilo, da smo bili premalo pripravljeni na tako zahtevno izobraževanje in zdi se, da smo sprejeli nove zahteve že takoj na začetku dokaj laično. Ta ognjeni krst smo bolj ali manj uspešno prebrodili šele po dodatnih pojasnilih in seminarjih, na katerih smo vsaj za silo uskladili svoja razmišljanja in poglede na nove zahteve v reformirani srednji šoli. Mladina, ki se je vključila v ta tok, je sprejemala te naloge še veliko počasneje, saj so bili prav učbeniki za pouk slovenskega jezika tisti, ki smo jih skoraj zmeraj dobivali prepozno. Ko smo po dolgotrajnem čakanju končno le dobili vse (ponekod jih je že kmalu zmanjkalo), smo se postopoma navadili na delovne zvezke, ki pa so bili za srednji program še dokaj sprejemljivi, pri skrajšanih programih pa je zaškripalo, saj ni bilo niti ustreznih učbenikov niti primernih knjig, ki jih pogrešamo še zdaj. Tudi pri srednjih programih je bila snov metodološko in genetično dokaj dvomljiva. Pisec berila nam je nazorno pojasnil, v kakšnih okoliščinah je pisal »svoj« učbenik in kako težke, skorajda nesprejemljive so bile zahteve za tovrstno knjigo. Zato je moral obdelovati snov tako, da je poudaril zdaj literarno teorijo (ob posameznem berilu) zdaj estetsko stran umetniškega dela, neredko iztrgano iz konteksta in tako vsaj za silo izpolnil dane zahteve. Pohvaliti moramo njegovo prizadevnost in pogum, s katerim je premagoval in dokaj izpolnil zahteve novega reformiranega učbenika. Pogrešamo pa staro navado, da je moralo vsako berilo ali pogosto tudi jezikovna vadnica skozi ognjen krst v razredu (vsaj eno šolsko leto), da so preskusili učenci in učitelji, koliko je uporabno, šele nato pa so ga, neredko tudi okrnjeno in močno popravljeno, odobrili pristojni organi in smo ga lahko uporabljali v razredu. Mislim, da je bilo tako ravnanje pravilno in so bili z njim zadovoljni tudi najbolj kritični učitelji.

Spominjam se, da sem dobil pred leti v oceno le en snopič 6. berila za osnovne šole, ki sem ga skupaj z učenci v razredu vsestransko obdelal; sproti sem si beležil opažanja in šele potem, ko sem del berila uporabljal v več oddelkih, vse skupaj s pripombami vred oddal ustrezni pedagoški službi ali redakciji, ki je pripravljala 6. berilo. Menim, da sta bili tudi pri nastajanju učbenikov vsesplošna zamuda in nepripravljenost na reformo vzrok, da tega dela nismo opravili, vsaj ne v celoti. Zato je omenjeni učbenik za slovenski jezik v razredu le delno uporaben ali manj uporaben, kot bi bil lahko. To je seveda velika škoda, saj je njegova naklada precej draga in bi bila knjiga lahko ustreznejša. Razumeti moramo, da imamo tako kot povsod tudi na srednji (najzahtevnejši stopnji) različno nadarjene učence. Tudi tukaj moramo najti ustrezno merilo za ugotavljanje znanja, ki je potrebno, da učenec na tej stopnji lahko napreduje. Uskladiti to v razredu pa je gotovo zahtevna učiteljeva naloga.

V jezikovni vadnici na prvi stopnji pogrešam več ustreznih zgledov, ki bi razločneje utemeljevali teorijo. Res se marsikaj najde tudi v delovnem zvezku, ki pa ne more nadomestiti zgledov, ki bi morali biti objavljeni v ustreznem učbeniku. Knjiga je pisana tu in tam (zlasti za učence) preveč učeno; tudi tod zasledimo naglico in zdi se, da se sestavljalci v snov niso dovolj poglobili. Morda bi vsaj pri prvem takem poskusu, ki je sicer tudi nov način prikazovanja slovnične snovi, lahko nekolikanj upoštevali stare jezikovne učbenike ali slovnice, ki so bile, lahko rečemo, izredno sistematično sestavljene in oblikovane. Gre torej tudi za večjo preglednost, kar še posebno koristi učitelju in učencem slovenskega jezika pri ponavljanju. Reči pa moram, da so nekatera poglavja tudi v novi knjigi odlično zamišljena in tudi izpeljana. Lepo je obdelana sociološka zgradba ali zasnovanost jezika — in to je gotovo dragocena novost.

Ko govorim o učbenikih, naj omenim še to, da neredko nastajajo težave pri domačem berivu; le-to sicer ni novost, učitelji slovenskega jezika pa ugotavljamo, da imajo založniki naših učbenikov velikokrat premalo posluha za ponatise standardnih klasičnih del, ki jih zlepa ni mogoče dobiti. Zato mora učitelj kako berivo dati učencem na voljo, naj ga preberejo, kadar ga pač dobe. Žal pa tako postopoma nehote zbledi že podoba književnika, ki ga je učitelj v šoli obravnaval, saj učenci ne spoznavajo njegovega dela sočasno. Predlagam, naj bi bile tudi zbirke, kakršna je Kondor, podobno zasnovane po letnikih — kot šolarska knjižica v osnovni šoli. Morebiti bi bila potem večja tudi naklada, knjiga pa učencem denarno in časovno dostopnejša.

Premalo ur za materinščino

Posebno vprašanje je uskladitev kulturnih dni s šolskim poukom in obisk predstav, zlasti za učence, ki ne stanujejo v kraju, kjer je šola. Tako je težko uskladiti zahtevo po interpretaciji ogleda. Prav v zvezi s tem naj omenim tudi predmetnik, v katerem ni dovolj ur za slovenski jezik; to je sicer glede na celotno vsoto ur v usmerjenem izobraževanju dokaj razumljivo, posebno za materni jezik pa še vedno pomanjkljivo. Seveda se kažejo tudi pri tem zelo hude pomanjkljivosti, zlasti če pogledamo število učnih ur materinščine pri slušno in govorno prizadeti mladini. Razmeroma zahtevna učna snov v srednjem izobraževanju je za gluhega otroka še posebno težka. Prav zato menim, da so 4 ali 3 ure maternega jezika na teden odločno premalo. Spominjam se prejšnjih učnih načrtov, ko so imeli učenci našega zavoda v sklopu poklicne šole redno po 6 do 8 ur slovenskega jezika na teden in v takih okoliščinah je bilo tudi jezikovno in splošno znanje slovenskega jezika boljše. Tega ne spremeni veliko niti dodatna ura govora v prvem letniku usmerjenega izobraževanja, saj vemo, da je pri slušno prizadeti mladini govor poseben predmet in ne zadeva pouka maternega jezika tako, kot bi sicer mislili ali sklepali. Slušno prizadeta mladina potrebuje specifičen pouk; z metodološkega vidika je treba večkrat obnavljati učno snov in jo obravnavati v tako imenovanih koncentričnih krogih. To pa je pri manjšem številu ur težje, čeprav je tudi res, da je mogoče po zakonu podaljšati eno šolsko leto. Kljub temu se še zmeraj pridružujem tistim, ki menijo, da bi bilo v posebnih primerih treba dodeliti materinščini v vseh letnikih 5 učnih ur na teden, saj je znanje materinščine, ki je podlaga za izražanje tudi pri drugih predmetih, izredno pomembno. V tem prepričanju me že zdaj podpira večina mojih delovnih tovarišev, zlasti na našem zavodu, kjer sta materni jezik in govor že od nekdaj imela precej več učnih ur kot drugi predmeti.

Še težje je pri pouku slovenskega jezika v skrajšanih programih. Tu je precej učencev, ki so prinesli iz osnovne šole zelo malo znanja. Tako je treba ponavljanju ali utrjevanju in celo začetni razlagi snovi iz osnovne šole nameniti več pozornosti, kot jo sicer predvideva učni program, če hočemo, da bodo učenci novo šolsko snov primerno dojeli. Prav tem razredom in oddelkom pa je namenjenih bore malo učnih ur (dve do tri na teden), čeprav so ti učenci najmanj časa »gostje« usmerjenega izobraževanja, saj končajo svoj program po dveh letih in odidejo v proizvodnjo. Prav tem pa bi bilo treba dati kolikor toliko solidno podlago iz materinega jezika, saj bodo to znanje ponesli v življenje. Zato bi bilo treba tem učencem nameniti več pozornosti in jim dati tudi več učnih ur (vsaj tri ure, če še ne štiri). Poseben poudarek bi morali dati njihovemu domačemu branju in gojiti v šoli poleg navedenega tudi bralne vaje, saj mnogi še zelo težko berejo.

Za nazornejši pouk

Posebno poglavje nove reformirane šole so ekskurzije, zlasti ob zdajšnjih gospodarskih težavah. Menim, da bi se morali slavisti bolj zavzeti za pogostejše dobro pripravljene ekskurzije, ker so le-te zelo pomembne za pouk naše literature in kulturne zgodovine. Ti učenci bi morali imeti pogosto stilistične vaje, vaje za oblikovanje ustne in pisne kulture. To naj bi bilo temelj njihovega pouka maternega jezika. Tudi tem učencem je treba dati ustrezen, a ne prenagljeno sestavljen učbenik. Vemo, da je veliko učencev v skrajšanih programih lažje duševno prizadetih, duševno upočasnjenih ali drugače invalidnih otrok, ki težje dojemajo snov. Prav zato bi morali učbenike zanje sestavljati številni slavisti in strokovnjaki z različnih področij, tudi iz defektoloških področij. Brez skrbnega pomisleka in temeljitega izb[illegible] pa tudi brez primernega [illegible] skusa v razredu, si takega u[illegible]nika ni mogoče predstavljati.

Ena zelo bolečih strani po[illegible] materinščine so tudi naši k[illegible]neti za slovenski jezik, ki so [illegible] večkrat zelo siromašni. Dosti[illegible] dajemo prednosti proizvod[illegible] in tehničnim predmetom, na[illegible]terinščino in njen pouk pa [illegible] mnogih šolah radi pozabi[illegible] Temu bi morali narediti že z[illegible]naj konec. Dober prihodnji p[illegible]zvajalec in samoupravljalec, [illegible] naš učenec, bo nujno moral [illegible] tudi kulturen človek, ki bo [illegible] vladoval materinščino. In kje [illegible] najde najpotrebnejšo oporo [illegible] znanje za to nalogo, če ne v šo[illegible] učilnici, ki se ji pravi tudi kab[illegible] za slovenski jezik. Pouk m[illegible]rinščine pa bo tem uspešne[illegible] čim nazorneje bo potekal. Po[illegible] tega je pomembno, da bi si [illegible] učitelji maternega jezika ust[illegible] jali doma vsaj majhen kabinet [illegible] jezik, s slikovnim in knjiž[illegible] gradivom, saj vemo, da tudi n[illegible] šole ne dobijo toliko denarja, [illegible] bi lahko učitelji to ali ono re[illegible] knjigo kupili v knjigarni ali [illegible] tikvariatu. Z redkimi knjiga[illegible] ki jih ima sam ali pa šola, naj [illegible] telj ne skopari in naj pri[illegible] nostno priredi tudi šolsko [illegible] stavo o tem ali onem knjiže[illegible] ku. Pri delu naj mu pomag[illegible] učenci — člani literarn[illegible] krožka in drugi. Tudi na tej st[illegible] nji še bolj poglobljeno zbiram[illegible] učenci literarno gradivo in [illegible] kovno dokumentacijo — vse[illegible] pa pripomore k utrjevanju z[illegible] nja iz literature. Prirejanje l[illegible] rarnih krožkov iz literature [illegible] tudi jezika je dragoceno tek[illegible] vanje, ki nam znova priča, da [illegible] jezikovna in knjižna kultura [illegible] tudi našega vsakdanjega živl[illegible] nja.

Nanizal sem le nekaj misl[illegible] naši reformirani srednji šoli i[illegible] dotaknil pouka materinščine [illegible] žgočih problemov, ki se pri t[illegible] porajajo. Prepričan sem, da [illegible] povsod dosti dobre volje in t[illegible] poguma, da kljub težav[illegible] uspešno oblikujemo to, kar s[illegible] z upravičenim upanjem začel[illegible]

BOGO JAKOPIČ

Virtuozni grafik

Monografija ak. slikarja in grafika Branka Suhyja, založ[illegible] Delavska enotnost, natisnila tiskarna Mladinska knjiga

Barvna monografija, ki jo je pred nedavnim predstavila javnosti založba Delavska enotnost, je izjemno in zelo zahtevno delo, tako po izvedbeni kot po finančni plati, hkrati pa redkost v našem likovnem življenju, ker predstavlja delo zelo mladega avtorja.

Branko Suhy je vsestransko zanimiv in pogumen ustvarjalec, ki obvlada zahtevno klasično tehniko v grafiki, in čeprav se zgleduje po starih mojstrih te likovne zvrsti, presenetljivo »prevede« svoje sporočilo v sodobno likovno obliko. Za njegova dela je značilen red, ki se kaže v skladnosti in ravnotežju barv, likov in črt. Njegov »znak« je priljubljeno kavino zrno, ki ga predstavi različno: včasih je to določna oblika, drugič le medel obris, včasih pa sestavi umetnik iz kavinih zrnc dekorativne vzorce — od različnih ploskev do steklenic in kozarcev. Skratka: umetnik uporabi znani predmet iz vsakdanjega življenja in ga mojstrsko vkomponira v grafično izraženo ploskev ali med grafične črte. V njegovih virtuoznih grafikah prevladujejo pravilno oblikovani pravokotniki, nekateri mehkih, zaobljenih robov in večji, dominantni pravokotnik. Zaradi močnih rdečih in modrih tonov, ki skoraj nasilno vdirajo v grafiko, je kompozicija še posebno razgibana. Umetnika lahko poimenujemo moderni klasik, ki statični kompoziciji vdahne dinamiko življenja.

Komaj triintridesetletni umetnik, zdajšnji docent za grafiko [illegible] Akademiji za likovno umetno[illegible] Ljubljani, je znan v domovini [illegible] tujini, kjer se je uveljavil na šte[illegible]nih samostojnih in skupin[illegible] razstavah, za svoja dela pa je [illegible]jel že veliko priznanj.

Monografija je nekakšen [illegible] stematični pregled njegov[illegible] ustvarjalnega vzpona, še pose[illegible] pa jo bogatijo besedila soavt[illegible] Zorana Kržišnika in drugih [illegible]mačih in tujih umetnostnih z[illegible]dovinarjev in kritikov, ki so [illegible]stajala ob razstavah umetnika [illegible] del.

Ob predstavitvi monogra[illegible] pri založbi Delavska enotnos[illegible] je v pogovoru izoblikoval p[illegible]log, naj bi v Sloveniji ustan[illegible] grafično središče, ki bi sp[illegible] predstavljalo javnosti mono[illegible]fije posameznih likovnih ust[illegible]jalcev. Nastalo naj bi po do[illegible]voru med založbami, likovn[illegible] kritiki in umetnostnimi zgod[illegible]narji, ki naj bi skupaj oblikov[illegible] zasnovo, po kateri bi predstav[illegible] umetnike. Delo naj bi potek[illegible] usklajeno tudi s tiskarnami; [illegible] tem naj bi upoštevali pobude [illegible]torjev in pomoč združenega d[illegible] ki je že velikokrat dokazalo, [illegible] ima izreden posluh za tovrstn[illegible] daje. Denar za monogra[illegible] Branka Suhyja je prispe[illegible] poleg Občinske skupščine N[illegible] mesto še sedemnajst organiz[illegible] združenega dela iz Novega me[illegible] ki so tako pomagale obogatiti [illegible] kladnico slovenske likovne ku[illegible]re.

TEA DOMINKO

Premišljeno v novosti

Ob pripravljanju osnutkov vzgojno-izobraževalnih programov za osnovnošolske učitelje v visokem izobraževanju

Letošnjega 30. januarja smo se sestali učitelji obeh pedagoških akademij, Pedagoške akademije v Ljubljani in Pedagoške akademije v Mariboru, da bi uskladili osnutke programov in predmetnikov za prihodnje visokošolsko izobraževanje.

Učitelji skupnih predmetov (psihologije, pedagogike, filozofije idr.) smo svoje razpravljanje strnili v ugotovitve, ki jih je na sklepni seji vseh učiteljev obeh akademij takole povzel predstojnik ljubljanskega oddelka skupnih predmetov Pavle Zgaga: »Učitelji obeh oddelkov ugotavljamo, da povzroča precej težav pri usklajevanju programov prav različno pojmovanje vloge in zasnove skupnih predmetov. S tem v zvezi poudarjamo tole: Da bi učitelj osnovne šole lahko izpolnjeval naloge, kot so opredeljene v liku diplomanta, mora tudi teoretično obvladati splošne pedagoške zakonitosti, zakonitosti duševnega razvoja otrok in mladostnikov, celoten vzgojno-izobraževalni proces in zakonitosti družbenega razvoja. Pedagoška akademija usposablja učitelja kot dvojnega strokovnjaka — strokovnjaka specifične stroke in strokovnjaka za vzgojo in izobraževanje otroka in mladostnika. To drugo področje ima svojo doseženo teoretsko raven, ki si jo študent lahko pridobi pri programih skupnih predmetov. Zoževanje izobraževanja učiteljev na zgolj aplikativno raven, na raven podajanja posameznih tehnik (metodik) ali pa celo prepuščanje tega stihiji bi pomenilo razvrednotenje vseh tistih ciljev, ki smo si jih zadali v zdajšnjem reformnem procesu.

Ko smo primerjali osnutke predmetnikov in posameznih programov, smo ugotovili, da tudi brez poprejšnjega usklajevanja med obema oddelkoma ni bistvenih razlik. Ko smo preučevali smotre in vsebine, pa smo spoznali, da število ur, ki je določeno v Priporočilih za sestavljanje osnutkov, ne zadošča za strokovna področja, ki bi jih po našem mnenju učitelj moral spoznati. To velja za teorijo in metode dela s skupinami v vzgojno-izobraževalnem procesu, psihološko teorijo motenj in socialno pedagogiko in metodiko družbeno-moralne vzgoje. Ob prehodu na visokošolski študij (podaljšanje študija za 100 %) se bo delež skupnih predmetov v celotnem programu zmanjšal od zdajšnjih 33 % na ponujenih 20 %.«

Po dosedanjih predlogih si osnovnošolski učitelji od prihodnjega visokošolskega študija lahko obetajo obširnejše izobraževanje v specifični stroki, manj pozornosti pa bo namenjeno izobraževanju, ki je po tradiciji tipično za učiteljski poklic. Če pa bodo pri usklajevanju prevladale zamisli tistih, ki ne ločujejo izobraževanja inženirjev tehnikov za proizvodni proces, od tehnikov učiteljev, ki bodo delali v šoli, bo učiteljski poklic sploh izumrl in se zanj seveda tudi izobraževati ne bo treba.

Verjetno ni najhujše, če se nekaterim predmetom odmerja malo ur (to velja le za skupne predmete); več skrbi zbuja prakticistični način razdeljevanja ur (po občutku), sestavljanje programov brez poprejšnjih **skupnih** teoretičnih izhodišč različnih strok in brez jasne predstave o tem, kaj nameravamo doseči z reformo izobraževanja učiteljev in z usklajevanjem programov med dosedanjimi šolami za osnovnošolske učitelje in fakultetami.

Kot sklepam po vesteh iz različnih usklajevalnih sestankov, smo zdaj šele pri razdeljevanju »fevdov« med različne interesne skupine, različno »pomembnih« strok. Pri takem spreminjanju šolstva pa smo si pridobili že veliko izkušenj.

Število ur ni pomembno, pravijo nekateri, čeprav si sami prizadevajo doseči, da bi dobili čim več ur za svoj predmet. Kaj pa študent in njegove obveznosti? Ali bo samo poslušal branje »brevirjev« najrazličnejših vrst (izražam se v »jeziku usklajevanja«) **ali pa bo imel nekaj časa tudi za poglobljen, samostojen študij?** Koliko časa je predvideno za interdisciplinarni študij in koliko za skupne raziskovalne projekte s študenti in druge novosti? Če gledamo novo šolo le z vidika zdajšnje prakse, je vseeno, kako bomo razvrstili ure, zato je treba opraviti usklajevanje hitro in tako, da bo čimmanj škodljivo.

MARIJA SKALAR

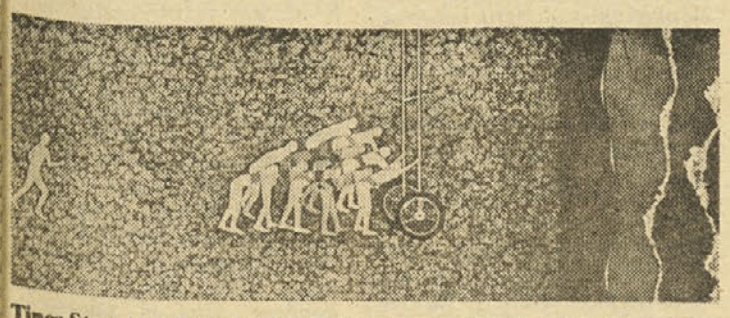

Tinca Stegovec (Jugoslavija): Tekmovalec, jedkanica, 1982, z mednarodne razstave v Madridu

Nevarnosti je ime droga

Starši, mladina in učitelji na istem bojišču

Mislim, da prav vsi občutimo drogo kot veliko, morečo nadlego, zato najbrž ne bo preveč zgrešeno, če se še enkrat povrnemo k tržaškemu seminarju o zdravstveni vzgoji in preventivni dejavnosti proti narkomaniji mladih, o katerem smo poročali v prejšnji številki našega časopisa. Seminar je bil namenjen učiteljem, staršem in dijakom, pa tudi drugim delavcem, zaposlenim v šoli. V dvorani in tudi na hodnikih, kjer so se vsi zavzeto pogovarjali, tujec sploh ni mogel razločiti, kdo je kdo. Vsi so enako zavzeto poslušali in z enako vnemo sodelovali v razpravljanju.

V besedah odraslih se je izražala skrb za otroke, mladino pa je zanimalo še marsikaj drugega, na primer: koliko mladih v Sloveniji uživa droge, koliko se jih zdravi in koliko jih ozdravi. Želeli so zvedeti, kakšni so trenutni učinki drog, kakšni so zunanji znaki delovanja posameznih vrst, kako se prepozna uživalca. Iz njihovih vprašanj veje zanimanje za neznano, radi bi čim več zvedeli o tem, kako deluje. Nekateri so to brez dvoma že preskusili, vendar očitno ne pogosto. Neka dijakinja je prav po tem seminarju priznala materi, da je v družbi že poskusila drogo, a res samo poskusila, vendar bi kljub temu želela obiskati zdravnika in se z njim pogovoriti.

Tudi starše in učitelje je zanimalo, kako se ugotovi, da nekdo uživa droge, kakšni so prvi znaki, kaj najpogosteje navede mladega človeka, da postane odvisen od drog. Zvedeli so, da je včasih povod radovednost, nekateri iščejo možnost, da bi se postavljali pred vrstniki, zelo pogosto pa so vzrok odnosi v družini.

Nekoč je bil dom mladim velika opora, varno pribežališče pred vsakršnimi nevarnostmi in negotovostmi. Zdaj pa velikokrat ni več tako. Številne raziskave kažejo, da prihaja največ mladih, ki so zasvojeni z drogami, iz družin, v katerih ni povezanosti, bližine, prijateljstva. V nekaterih je eden ali drugi od staršev odvisen od alkohola, morda celo toksikoman, kjer je dom tako ali drugače razdrt.

Za vse tisto, kar mladi iščejo, a ne najdejo v zavetju doma, potrebujejo nadomestilo. To nadomestilo pa so pogosto droge, in ko te človeka zasvojijo, se jih le stežka reši.

Na potek zdravljenja pa ne vplivajo le zdravila in zdravniki. Veliko vlogo ima prav družina. Če se njeni člani zavedajo svoje dolžnosti in so jo sposobni opraviti, ima bolnik več možnosti, da bo zmagal. Toda ker so družine pogosto razdrte, mladi človek zaman pričakuje pomoč in ostane v začaranem krogu. Marsikdaj obtožujejo prav bolnika, da je kriv za spore, odtujevanje, bolečine, žalitve, skratka za vse, kar je v družini narobe. Zgodi pa se tudi, da prav mladostnikova odvisnost od drog postane opozorilo, da je doma nekaj hudo narobe in zdravljenje spet vzpostavi ravnotežje v družini.

Še nekaj je močno zanimalo udeležence seminarja; kako se zdravljeni toksikoman znova vključi v »normalno« življenje. Brez dvoma je to velik problem, saj je zlasti tisto, kar doživi človek v trenutku, ko prestopi prag v nekdanje okolje, najpomembnejše. Ni vseeno, kako se obnaša njegova nekdanja družba, kako ga sprejme. Že ena sama napačna poteza lahko podre vse tisto, kar je toksikoman dolgo časa poskušal ustvariti s pomočjo zdravnikov, prijateljev in družine.

In ob koncu še misel, ki nima neposredne zveze z vsebino seminarja: Tudi pri nas pripravljamo razne seminarje in predavanja za učitelje, starše, mladino. Toda najpogosteje ostane samo pri predavanjih. Bolj redko se zapletejo v pogovor ali razpravo odrasli pa tudi mlade ljudi premalo spodbujamo, naj vprašajo, kar jih zanima, ali povedo, kar jih teži.

J. KUŠAR

VODSTVA ŠOL, VZGOJNO-VARSTVENIH IN DRUGIH ORGANIZACIJ, VODSTVA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

Veliko je vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih in srednjih šol ter drugih vzgojno-izobraževalnih organizacij, kjer je večina naročena na Prosvetnega delavca. V tem se zrcali skrb odgovornih za obveščenost in nenehno izobraževanje pedagoških delavcev, pa tudi visoka zavest in razgledanost pedagoških kolektivov.

Posnemajmo jih!

Naš list lahko naročite po telefonu:

(061) 315-585

Droge v svetu in pri nas

Knjiga o drogah — napisali so jo dr. Lev Milčinski, dr. Martina Tomori in Franc Hočevar, izdala pa Delavska enotnost v zbirki Človek, družina, družba — je celosten priročnik o drogah, o njihovem delovanju na človekovo duševnost, o vplivih družine, vrstnikov, razvojnih težav in drugih okoliščin na mladega človeka, ki lahko vodijo do zasvojenosti z drogo, o preprečevanju in zdravljenju toksikomanij ter rehabilitaciji mladih toksikomanov.

Čeprav so pisci v uvodu zapisali, da je priročnik namenjen predvsem zdravstvenim in socialnim delavcem, pravnikom in preiskovalnim organom, ki imajo opravka z zlorabo drog, lahko njegovo uporabnost brez tveganja razširimo tudi na pedagoške delavce, zlasti na vse, ki delajo z mladostniki. Res je, kot pravijo pisci, da zloraba drog pri nas še ni tako razširjena, da bi morali biti plat zvona; da moramo biti sicer pripravljeni na morebitni novi val toksikomanije, ne smemo pa delati prezgodnjega in neutemeljenega preplaha. Za pedagoške delavce, zlasti tiste v srednjih šolah, pa so vseeno vredni resne pozornosti podatki, ki jih je pri anketiranju 300 srednješolcev leta 1978 in 1979 zbrala dr. Martina Tomori. Med anketiranimi je redno kadilo kar 34 % srednješolk in 36 % srednješolcev. Občasno je uživalo alkoholne pijače 73 % deklet in 69 % fantov, redno in pogosto pa 2 % deklet in 9 % fantov. O izkušnjah z različnimi drogami pove že podatek, da je 64 % anketiranih jemalo sredstva proti bolečinam brez zdravniškega navodila, 32 % tudi pomirjevala in uspavala. Sedem odstotkov srednješolcev obeh spolov je že imelo izkušnje s kanabisom, 3 % z LSD, 0,3 % z opijati. Za večino teh je bila uporaba droge sicer le poskus in ni vodila k odvisnosti od nje; drugače pa je bilo, kot vidimo iz podatkov, z nikotinom in alkoholom.

Z marsikaterimi podatki in spoznanji, zapisanimi v knjigi o drogah, morajo biti dandanes seznanjeni tudi pedagoški delavci, sicer bodo šli taki pojavi mimo njih in se ne bodo znali, če bo potrebno, pogovoriti z učenci in starši. V tem pogledu so pomembna zlasti poglavja o mladostnikovem razvoju in šibkih točkah mlade osebnosti, o zunanjih znakih in posebnostih vedenja pri uživanju posameznih vrst drog, o delu z mladimi v prostem času, o napakah, ki jih delajo učitelji in starši pri vzgoji mladih, o zdravljenju toksikomanov itd.

Pri prebiranju takih del, ki presegajo ožji krog pedagoške strokovne literature, pa se še bolj kot pri njej zavemo, da doživljajo mladi na poti v zrelost tudi občutke praznine in osamljenosti, tesnobo in stiske — te spremljevalce sodobnega človeka. Zgolj v učno snov in učno storilnost usmerjena šola utegne spregledati, da so vsa njena prizadevanja lahko brez prave koristi, kadar se mladostnik na poti k osebnostni zrelosti, prepuščen sebi, notranje zlomi. Knjiga o drogah nas opozarja tudi na to možnost, pred katero ne smemo zapirati oči.

JOŽE VALENTINČIČ

pobude odmevi

Svež veter v kulturi

Od 24. 1. do 24. 2. se mentorji kulturnih dejavnosti na osnovni šoli lahko udeležujejo seminarjev, ki jih zanje organizira Zavod SR Slovenije za šolstvo v sodelovanju z ZKOS. Za dve organizacijski enoti zavoda je bil tak seminar 1. in 2. februarja v Ljubljani in s tega povzemam nekaj ugotovitev.

Prva je ta, da so podobni seminarji potrebni. Kdor pa od njih pričakuje vsesplošno odrešenje in odgovor na vsa vprašanja, se vendarle moti. Tako tudi omenjeni seminar ni nanizal možne vsebine kulturnega dne ne za šolo s sto ne za tisto s tisoč učenci. Poudarjen pa je bil napotek, naj na šolah velikankah potekajo v krogoteku tako, da ima del učencev kulturni dan, del športni dan, del naravoslovni, morda obrambni dan, drugič pa se vrstni red zamenja. Za vsebino kulturnih dejavnosti skrbi šola sama v povezavi z zunanjim okoljem in učenci, prav tako za organizacijo, vendar ni mogoče reči, da seminar ni navrgel tehtnih misli tudi o tem.

Prvi dan je minil, povedano malce šaljivo, a ne žaljivo, v že kar ustaljenem duetu Belina-Berce. Povedano je bilo, naj bi se izkušnje iz srednjih šol končno prenesle še v osnovne in naj bi kulturne dejavnosti pretresle in prerodile ne samo učence, ampak tudi zbornico. Ob tem kaže omeniti, da je na osnovnih šolah položaj glede kulturnega življenja že ves čas drugačen, kot je utegnil biti na srednjih, že samo če pomislimo, na vse obšolsko oz. krožkarsko delo s kulturnega področja, ki je vedno zagotavljalo ugodno ozračje in kulturi naklonjeno klimo. Na seminarju je bil močno poudarjen sprostitveni način dela v krožkih, izvajalskih skupinah in skupinah ljubiteljev kulture, ki naj se izrazi tudi v prikazu posamezne vsebine. Dokaz in zgled takega pojmovanja in mentorskega prijema je bila ugledališčena pesem, ki jo je pokazala skupina učencev z ljubljanske osnovne šole pod vodstvom mentorice M. Zupančičeve. Priprava, postopek in izvedba so bili zasnovani na ugotovitvah zdaj že pokojnega Leeja Strasberga, čigar izkušnje je v naše gledališko življenje uvedel Janez Vajevec. Tudi primer večmedialne obravnave umetniškega dela, ki so ga udeleženci seminarja spoznali in izvedli naslednji dan z »uprizoritvijo« Glave in Klobukov (dveh Grafenauerjevih pesmi!) ob pomoči več strokovnjakov (J. Vozny, M. Mijačević, S. Potočnik) spreminja ustaljeni način recitiranja in prinaša v poustvarjanje svež veter. Seminar je bil koristen zaradi vpogleda v scenske rešitve, glasbene in prostorsko gibalne interpretacije ter režiserske obdelave dela.

Sproščenost izvajalcev je bila poudarjena na prvem mestu, kakor tudi sproščenost v kulturnodejavnostnih oblikah sploh. Malce nepremišljeno je bila uperjena kritika na togost krožkarskega dela. Znano je, da so na osnovnih šolah ravno interesne dejavnosti in obšolske akcije tiste, ki že lep čas temeljijo na vedrini in sproščujočih delovnih oblikah najsi bo tehničnih, poljudnoznanstvenih ali kulturnih dejavnosti — sem spada tudi tako imenovano branje za bralno značko, na seminarju po nerodnosti zamenjano z domačim branjem. To pa ne pomeni, da sveže zamisli niso dobrodošle, nasprotno: zelo nujne so! Po besedah enega od izvajalcev seminarja je treba osnovnošolce spodbuditi za scensko delo z občutkom za svežost; to pa je bila tudi vodilna misel vseh drugih izvajalcev. Kulturne dejavnosti prinašajo po Belinovih besedah v naše šole pravo revolucijo, ki se bo kmalu prenesla še na izobraževalno vsebino. Pozdravljam jo, to revolucijo, posebno če bo vse »pojavnosti« kulture uveljavila in ne le oznanjala.

Mentorji kulturnih dejavnosti, na šoli jim pripade glavna skrb za organizacijo kulturnega dne, niso vsi uglašeni na isto struno, zato je seminar nanje različno vplival. Eni so bili navdušeni, drugi pozitivno kritični, pa tudi odklonilno razpoloženi so bili vmes. Koristil je vsem, receptov ni dal in lahko bi bil slab, če bi jih. Udeležence je pospremil domov s Priročnikom za mentorje kulturnih dejavnosti v osnovni šoli.

BERTA GOLOB

PRIPOROČILO ZVEZE BRALNIH ZNAČK SLOVENIJE

Nastopi ustvarjalcev na šolah

Koliko ustvarjalcev povabiti na sklepno prireditev tekmovanja za bralno značko, katere ustvarjalce, kako jih nagraditi? To so vprašanja, ki prihajajo s samih šol, glede na neurejenost teh vprašanj pa je bilo izraženega nekaj negodovanja tudi s strani samih ustvarjalcev.

Svet Zvez bralnih značk Slovenije je zato sklenil priporočiti šolam, naj bi na eno samo prireditev ne vabile več kot enega ustvarjalca. Le tako je mogoče zagotoviti smotrno, učinkovito srečanje z umetnikom. Prireditev naj bi imela poudarek na poglobljenem pogovoru z umetnikom. Njegovo navzočnost velja temeljito izrabiti, morda tudi za več nastopov na isti šoli: na nižji stopnji, na srednji stopnji, na višji stopnji, posebej za literarni ali novinarski krožek. Le tako bo umetnikov obisk pustil v učencih globljo sled. Kjer vabijo več umetnikov hkrati, se obisk rad spremeni v formalizem.

Zveza bralnih značk priporoča šolam, naj se z umetnikom vnaprej natančno dogovore za nastop. Naceloma naj bi mu povrnile potne stroške in dnevnico po pravilniku, ki velja na njihovi šoli, v primeru, da se dogovore za potovanje z osebnim avtomobilom, tudi bencinske bone. Gost naj bi kot odškodnino za izgubljen dan prejel tudi minimalen honorar v neto znesku od 1500 din do 2500 din, glede na oddaljenost, pa tudi glede na zahtevnost nastopa.

Zveza tudi priporoča, naj bi vabili ustvarjalce skozi vse leto in ne samo na sklepne prireditve. Med letom je ustvarjalca mogoče še smotrneje vključiti v vzgojne programe. Ker so marsikod v zadregi, koga povabiti, bo Zveza bralnih značk v kratkem v Pionirskem listu objavila seznam mladinskih pesnikov, pisateljev, publicistov, ilustratorjev, glasbenikov in drugih ustvarjalcev, objavljeni pa bodo tudi njihovi naslovi. V seznamu bodo še zlasti upoštevani mlajši ustvarjalci, ki so se že predstavili s kakovostnimi deli, v šolah pa jih povečini največkrat prezrejo.

JANEZ KAJZER

nove knjige

NOVO IZ DRUGIH REPUBLIK

Metodika ravnateljevega dela

Marko Stevanović: Metodika rada direktora u vaspitno-obrazovnim organizacijama, Privredno finansijski zavod, Beograd, 1982

Odgovorne naloge, ki jih mora opravljati ravnatelj vzgojno-izobraževalne organizacije, zahtevajo od njega med drugim tudi poznavanje ustreznih metod in oblik ravnateljevega dela. Temu je namenjena Stevanovićeva knjiga, ki je izšla že v drugi izdaji in nudi obilo pomembnih in uporabnih nasvetov, kako voditi šolo in zagotoviti njen stalni napredek.

Knjiga je svojevrsten priročnik, sodobno in celostno zasnovan, jedrnat in konkreten, s shemami, nazornimi skicami in praktičnimi vzorci. V osmih poglavjih pisec obravnava ravnateljevo osebnost, njegovo animatorsko vlogo v kolektivu, opravljanje poslovodne funkcije, pripravo in vodenje sestankov, načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela, premagovanje notranjih nasprotij itd. Tako nastaja celostna metodika dela ravnatelja kot poslovodnega organa, predvsem pa kot pedagoškega vodje in organizatorja vzgojno-izobraževalnega dela, ki zna povezati različne vsebine, dejavnosti in ukrepe v organizirano celoto. Priročniku je dodana literatura z 88 deli, ki usmerja k nadaljnjemu preučevanju zahtevne vsebine ravnateljevega dela.

Knjiga Marka Stevanovića je aktualen in uporaben metodični priročnik, ki bo pomagal ravnateljem pri posodabljanju dela, pri spodbujanju učiteljeve ustvarjalnosti in krepitvi njihove odgovornosti za načrtno in kakovostno delo, kakršno omogoča nenehen napredek vzgojno-izobraževalne organizacije. Še posebej bo knjiga dobrodošla manj izkušenim vodjem vzgojno-izobraževalnih organizacij, da bodo znali spodbujati in usmerjati svoje sodelavce in učence, sproščati njihove ustvarjalne zmožnosti, da bodo delali z voljo, domiselno in vztrajno.

Knjigo naročimo na naslov: Privredno-finansijski zavod, Patriarha Dimitrija 24, Beograd — Rakovica.

LJUBIVOJE BAJIĆ

Oblike pedagoško svetovalnega dela

Velizar Nedović: Oblici pedagoško-instruktivne delatnosti, Prosvetni pregled, Beograd, 1982

Pedagoško svetovalna dejavnost je imela po drugi svetovni vojni posebno razvojno pot. Dolgo je bila povezana z državno upravo, ki je imela nanjo odločilen vpliv, hkrati pa je prilagajala svojo organiziranost, vsebino in metode dela družbenim potrebam. Pedagoško-svetovalno delo so opravljali, kot navaja dr. Velizar Nedović v knjigi, najprej instruktorji, nato inšpektorji in inšpektorati, kasneje pa zavodi za prosvetno-pedagoško službo. Ti so bili spočetka še upravni zavodi, po letu 1965 pa so se (vsaj večina) preoblikovali v samoupravne organizacije — zavode za napredek vzgoje in izobraževanja.

Knjiga o pedagoško-svetovalnem delu, ki jo je napisal Velizar Nedović, povzema njegove večletne raziskave na tem področju in njegova načrtna prizadevanja, da bi ta dejavnost dobila trdnejše znanstvene temelje. Knjiga je razčlenjena na devet poglavij, ki jih dopolnjuje pregled strokovne literature, ki priča o poglobljenosti tega dela, ki izčrpno obdeluje temeljne značilnosti in sestavine pedagoško-svetovalne dejavnosti, njeno pravno podlago, organiziranost te službe glede na število šol, učiteljev in oddelkov ter merila za izbiro svetovalcev. Posebej je poudarjena zahteva po visoki strokovni ravni svetovalcev, njihovem načrtnem usposabljanju in izpopolnjevanju, pa tudi po delovnem in življenjskem optimizmu, idejni usmerjenosti in osebni avtoriteti, ki bi morala odlikovati pedagoškega svetovalca. Podrobneje so prikazana tudi načela, oblike in metode dela pedagoške službe — delo s posameznimi učitelji, s skupinami in celotnimi kolektivi, delo v razredu in na učiteljskih aktivih, sodelovanje pri pripravi seminarjev, posvetov in drugih oblik strokovnega izpopolnjevanja.

Zanimiv je tudi prikaz organiziranosti in delovanja pedagoško-svetovalne službe v Sovjetski zvezi in nekaterih drugih socialističnih deželah ter v Združenih državah Amerike in razvitih deželah zapadne Evrope. Tako je knjiga o oblikah pedagoško-svetovalnega dela zaradi svoje izčrpnosti, kritičnosti in temeljitosti pomembno znanstveno in uporabno delo, ki lahko pripomore k razvoju sodobne in učinkovite pedagoško-svetovalne dejavnosti.

Knjigo naročimo na naslov: Prosvetni pregled, Čika Ljubina 18-20, 11000 Beograd.

LJUBIVOJE BAJIĆ

Ej, kako čudovita je šola!

Knjigo s tem naslovom je uredil, besedila pa izbral in priredil Vladimir Milarić; izšla je v Novem Sadu kot slikanica za prve razrede osnovnih šol. V njej so objavljeni sestavki avtorjev iz vseh republik in pokrajin in dveh iz tujine. Sestavki so izbrani z izrednim občutkom za umsko in čustveno dojemljivost prvošolca ter vsebinsko in tehnično domiselno razporejeni. Knjižico poživljajo tudi misli otrok iz vrtca. Njena izjemna vrednost je v tem, da po tolikih letih (ali desetletjih) bolj ali manj prikritega norčevanja iz šole in učiteljev — le-to najdemo celo v literarnih sestavkih učencev — izredno lahkotno, prisrčno, razumljivo in umetniško dovršeno pove, da je šola nekaj zelo lepega, potrebnega in dragocenega.

Po obliki je knjiga slikanica, saj vsako pesem ali prozni sestavek spremlja in dopolnjuje celostranska risba. Celotno prvo poglavje, ki ima prav tak naslov kot knjiga, govori o šoli, tovarištvu, drobnih skrivnostih, smehu in učenju.

»Pojdimo« (v šolo) je naslov drugega poglavja. Ilustracije so prirejene tako, da puščajo prostor za lepljenje fotografij — saj so namenjene že cicibanom pa tudi prvošolcem. V sestavkih se prepletajo: pot v šolo, pouk, igre in preprosti opisi nalog učencev, učiteljev in vodstva šole.

Naslednje poglavje ima naslov Učiteljica. Med literarna besedila so vpletena vprašanja o tem, kaj je v šoli najpomembnejše. Učenci ugotovijo, da učiteljica. Na listu je okvir za sliko prve učiteljice, za njen podpis in za petico, tako kot jo napiše samo ona. Sošolec, prijatelj in prijateljica imajo svoje poglavje, svoje pesmi, prostor za slike in podpise.

Črke in knjige — to je naslov zadnjega poglavja. Med besedili je prazna stran z naslovom: Moje lepe besede. Na začetku naslednje strani je zapisano: To je moj prvi stavek, ki sem ga v življenju napisal in podpisal.

Koliko čustev, povezanih s šolo in z učenjem! In kdo more trditi, da niso resnična? Koliko lažje se učiš, če si zavzet, in koliko lažje ubogaš, če spoštuješ učiteljico. Knjiga »Ej, kako čudovita je šola« je še posebno dragocena zaradi iskrene ljubezni in spoštovanja do šole, knjig, do skupnega dela in učenja.

NEŽA MAURER

Svet v otroški zavesti

Slikanice v zbirkah Čebelica in Pelikan založbe Mladinska knjiga

Leposlovne slikanice iz zbirke ČEBELICA — namenjene so razvedrilu pa tudi dodatnemu branju šolarjev nižjih razredov, ki se domačemu berivu šele privajajo — očitno dobro izpolnjujejo svoj namen. V 270 različnih slikanicah so izbrane pravljice, zgodbe, pesmi in basni, ki so jih napisali znani avtorji klasične ali sodobne književnosti za otroke.

Med novejše ustvarjalce, uvrščene v to zbirko, sodi Hans Fallada, nemški pisatelj, avtor sodobne pripovedke o trmastem otroku, ki ne mara jesti. Morala te ZGODBE O ZGODBICI je sicer preprosta, tudi potek pripovedi ne preseneča, vendar je knjižica kljub temu zelo privlačno branje za otroka, saj je pripoved grajena na nenavadni napetosti, ki se stopnjuje od strani do strani.

Ena od knjižic prinaša pravljico angleške pisateljice Eleanor Farjeon VRTNICE MALE GOSPODIČNE, ki temelji na izmenjujočem se poteku pripovedi o dveh svetovih: o osamljenem otroštvu bogatega dekletca in o delavnem, a živahnem in srečnem otroštvu preprostih otrok. V pripovedi se oba svetova zlijeta in povežeta: deklica najde pot med druge otroke in si pridobi njihovo prijateljstvo. V knjižici pa vendarle zmotijo ilustracije, ki estetsko verjetno ne ustrezajo predstavam v otroški zavesti.

Nadvse zabavno branje je knjižica avtorja Gvida Tartalja MAMA ŽABA IN ŽABČKI, tri imenitne pripovedi in ena manj posrečena o žabah, ki pod svojo živalsko preobleko skrivajo človeške lastnosti, slabosti in navade. Zgodbice o žabji družini so natisnjene z malimi črkami, otroci pa se ob njih ne bodo dolgočasili, saj je prav duhovitost največja odlika tega besedila.

V smeh spravlja tudi knjižica Bojana Piska ČE SE SMEJEM, VSE RAZGREJEM. Dvanajst hudomušnih, v rimo vezanih zvočnih besedil iz deškega življenja bo rad poslušal tudi otrok, ki še ne pozna črk.

Otrokom, ki branje vsaj nekoliko obvladajo, je namenjena bogato poslikana knjižica z ilustracijami Ančke Gošnik-Godec, v njej pa je v verzalkah natisnjena pravljica RAČKE, MRAVLJE IN ČEBELICE — o treh bratih, ki iščejo po svetu delo in zaidejo v nesrečo, iz katere jih reši le dobrota.

TEČE TO IN TEČE ONO je knjižica pesmic Severina Šalija o stvareh, pojavih in dogodkih iz življenja, ki so lahko prijetno prvo branje, zanimive pa bodo tudi za cicibane, saj se s svojo igrivostjo in ritmičnostjo ujemajo z otroškim svetom.

Poetična knjižica z ljudskim nadihom je naslovljena ROMSKA USPAVANKA. V njej so izbrane romske pesmi za otroke, ki jih sklepa zadnja, najdaljša — uspavanka. Barvne ilustracije so delo Maričke Koren.

KRILČICA je fantazijsko poetično besedilo francoskega pesnika Paula Eluarda o deklici, lahki kot ptičja perut, ki si želi leteti. Besedilo je oblikovano kot pravljica za lahko noč, vanjo pa so vpleteni topli poetični nagovori;ti izražajo ljubezen do otroka, ki mu pisatelj pripoveduje zgodbo, in dajejo besedilu poleg poetičnosti svojevrsten čar.

Prve tri knjižice iz založniškega programa zbirke Čebelica za letošnje leto so že izšle, druži pa jih marsikatera skupna poteza: to so prozne knjižice, v katerih so natisnjene krajše pravljične pripovedi ali dogodivščine iz sodobnega življenja, besedila pa bodo najprimernejša za šolarje, ki so že nekoliko vajeni branja. Fantazijske zgodbice, v katerih resničnost samoumevno prehaja v domišljijo, so zbrane pod naslovom PORENDNI MEDVEDEK avtorja I. V. Rorića, zbirka takšnih hudomušnih in resnejših pripovedi pa sta tudi knjižici Pavleta Zidarja BARBARIN DEŽNIK in Aleksandra Popovskega ZGODBA O UČILNICI.

Med izobraževalnimi slikanicami zbirke PELIKAN seznanja tokrat otroke z zdravniškim okoljem delo avtorice Eveline Umek in ilustratorja Matjaža Schmidta. Knjižica skuša biti čim bolj stvarna in dosledna; tako v pripovedi kot v sliki ničesar ne olepšuje, saj skuša otroka neposredno seznaniti z eno pogostih neprijetnosti v njegovem življenju, kakršna je obisk pri zdravniku; prizadeva si, da bi otrok čim bolje spoznal dogajanje pri zdravniku, zobozdravniku, v laboratoriju in v bolnišnici. S takšno stvarno razlago in z nazornimi ilustracijami, ki se ne trudijo biti estetske, skušata avtorja doseči, da bi otrok bolje poznal zdravniško okolje in se tako vsaj delno otresel strahu pred zdravnikom in zobozdravnikom, hkrati pa spoznal njuno vrednost in dobronamernost.

VLASTA KUNEJ

Razstava

V Šivčevi hiši v Radovljici bo od 7. do 26. februarja odprta razstava ilustracij Marjana Mančka.

Razstava bo še posebno zanimiva in primerna za cicibane in učence nižjih razredov osnovnih šol.

Slikar nam je dal na voljo tudi diafilma Kresna noč (Janez Trdina) in Zrcalce (Grigor Vitez) s svojimi ilustracijami, zato bomo v ponedeljek in torek, 13. in 14. februarja ob 9.30 in ob 16.30, po ogledu razstave predstavili pravljico Zrcalce s projekcijo diafilma in s pripovedjo Alenke Bole-Vrabec ali pa Branke Borisavljevič.

Po dogovoru z vrtci in šolami bomo pravljico ponovili.

Vstopnina za obisk razstave je za šolarje 5 din, za cicibane iz vrtcev je vstop prost.

Vljudno vabljeni!

Otrokova srečanja z naravo

Sodobni učbenik Abeceda narave

Slikanica, štirideset delovnih lističev in priročnik za vzgojitelje in starše sestavljajo sodobni učbenik za predšolsko vzgojo, ki je uporaben tudi v prvih treh razredih osnovne šole. Učbenik je izdala Državna založba Slovenije. To domiselno zasnovano izdajo, ki ima naslov ABECEDA NARAVE, sta napisali Meta Povž in Ana Tomić, slikanico je ilustriral Vili Vrhovec, delovne lističe pa Marija Prelog. Delo je nastajalo z namenom, da bi otroku v tem pomembnem obdobju njegovega življenja razširili temeljno poznavanje narave, mu pravilno osvetlili pogled nanjo ter vplivali na njegovo mišljenje in ravnanje.

Takšen pozitiven odnos do narave pa mu lahko pomagamo ustvariti neprisiljeno, z njegovo dejavnostjo; oblikuje si ga z igro, opazovanjem, reševanjem preprostejših nalog, s poskusi, z igricami in pogovori, s katerimi ga navajamo na opazovanje in samostojno razmišljanje.

Ker je obravnavana tema zelo obsežna, sta se avtorici pri sestavljanju učbenika omejili le na tiste življenjske prostore, ki so otroku najbližji, in jih spoznava najprej: na travnik, gozd, celinske vode in morje. Gradivo je izbrano, sestavljeno in oblikovano tako, da usmerja obravnavo in preprosto nakazuje problematiko, ki jo otrok spoznava pri igri in reševanju preprostih nalog. Slikanica in delovni lističi so sicer domiselno in pestro sestavljeni, vendar bo z njimi težko delal šolar sam, saj ne bo imel možnosti, da bi svoje znanje tudi preveril. Zato bodo morali mlajšim nujno, šolarjem pa vsaj s pomembnejšimi informacijami pomagati vzgojitelji, učitelji ali starši. Pri tem delu jim učbenik dopušča dovolj samoiniciativnosti in iznajdljivosti, s katero lahko komentirajo dogajanja, nakazujejo probleme ali posledice in otroku pomagajo razpletati vprašanja, ki bodo marsikdaj zavedla mlajšega otroka, tako da si sam ne bo znal pomagati in poiskati rešitve. Vprašanja so zastavljena dovolj široko in prožno, tako da poskuša otrok ob njih že samostojno razmišljati, hkrati pa se uči povezovati naučeno, teoretično znanje z življenjsko problematiko svojega okolja. Takšen pouk, ki ga uvajajo igre in razna opravila, kakršni sta na primer barvanje in izrisovanje pomanjkljivih risb ob ugotavljanju razlik in podobnosti, iskanje vzrokov in napak na včasih preveč zapolnjenih, pa vednar velikih in nazornih risbah, je otroka lahko prav prijeten. Zapolnitev takšne vrste, izpolnjena čim pogostejšim, neposrednim dejavnim stikom z naravo in izleti, s prvimi preprostimi vajami in z igricami, bo gotovo pomagala izoblikovati v otroku pozitiven in kritičen odnos do narave.

Slikanica, temeljna sestavina učbenika, je razdeljena na štiri dele, podobe o vsakem od okolij pa navajajo tudi k razmišljanju in pogovoru ter opozarjajo na posledice človekovih nepremišljenih posegov v naravo. Ilustracije v slikanice se povezujejo z delovnimi lističi, ki spodbujajo otrokovo dejavnost in poleg mišljenja razvijajo tudi njegove spretnosti in navade. Ti lističi namreč uvajajo otroka v spoznavanje odnosov med pojavi, z njihovo pomočjo lahko dopolnjuje nedokončane risbe in samostojno oblikuje izdelke.

V priročniku so zapisani bistveni napotki za delo, temeljni podatki za obravnavano snov, nakazani so vzgojni-izobraževalni smotri in zamisli za igrice in poskuse, dodani pa so tudi opis in razlage slik z lističev. Vse to je v pomoč odraslim, da bi se lažje znašli in otrokom čim pravilneje in učinkoviteje pomagali.

Ni nujno, da navajamo podatke, zapisane v priročniku zaporedno, tako kot so natisnjeni in kot sta jih oblikovali avtorici. Marsikaj v predlaganem lahko spremenimo, prilagodimo priložnostim, trenutnim okoliščinam, predvsem pa moramo upoštevati otroka, njegove sposobnosti in izkušnje: za obravnavo posamezne snovi se odločimo šele tedaj, ko bo otroka dovolj zanimala in veselila.

V. K.

Rojstvo brez nasilja

Rojstvo brez nasilja je zanimiva knjižica, ki je izšla pred nedavnim pri založbi Delavska enotnost v zbirki Človek-družina-družba. Knjiga je prvič izšla v izvirniku v Franciji leta 1975, napisal pa jo je ginekolog in porodničar Frederik Leboyer; takoj so jo prevedli v več svetovnih jezikov in jo večkrat ponatisnili.

Letos so prvič dobili slovenski bralci dopolnjeni ponatis (1980), ki ga je lepo prevedla Vera Čertalič.

Avtor, ki meni, da čustveno okolje ob porodu pomembno vpliva na človekovo življenje, nam ponuja v razmislek nov vidik poroda, ki je za večino izmed nas nenavaden. Knjiga namreč obravnava porod z vidika otroka, in ne z vidika matere kot smo bili vajeni doslej.

Pisatelj nas potrpežljivo in v lahkotnem kramljanju popelje v neznan svet otrokovega telesnega, čustvenega in intelektualnega doživljanja pred rojstvom, ob rojstu in takoj po njem. In avtorjevo prepričanje? Otroka moramo sprejeti z ljubeznijo, spoštovanjem in dostojanstvom, poleg tega pa moramo otroku ob rojstvu zagotoviti dovolj časa, da lahko brez nepotrebnih stresov preide »iz večnosti v življenje in v njem uživa«. Otrok naj se rodi v tišini, v poltemi in naj čim dalj ostane v telesnem stiku z materjo. Le tako, meni avtor, bo z njegovega obraza izginila maska strahu in bolečine. Zamenjala jo bo podoba mirne sreče, le-ta pa ga bo spremljala vse življenje. Otroka (ne le matèr!) je treba pripraviti na rojstvo — brez nasilja. Nehote in nevede in zmeraj znova izvajamo nasilje nad novorojenčkom, ker nas nenehno preganjajo naglica, nestrpnost in strah. Knjiga nosi veliko in toplo človeško sporočilo, v katerem ni težko zaslediti filozofijo velike Indije, kamor se avtor zmeraj znova vrača z vso ljubeznijo in spoštovanjem.

Med drugim lahko v knjigi preberemo tudi tole resnico: »Otrok se ne moti. Ima čudežno in grozljivo gotovost, s katero presodi. Preišče srce, vidi barvo vaših misli. Ogledalo je. Vrača vam vašo sliko. Njegov jok je odvisen od vas.«

Knjigo je težko predstaviti, treba jo je prebrati. Toplo jo priporočamo vsem mladim družinam, prav pa bi bilo, če bi jo pozorno prebrali tudi ginekologi, babice in medicinske sestre.

Knjigo Rojstvo brez nasilja lahko dobite v prodajalnah Delavske enotnosti v Ljubljani, na Celovški 43 in na Tavčarjevi 5.

TEA DOMINKO

Obrambno usposabljanje prebivalstva

Po krajšem premoru bodo v popoldanskem in večernem času kmalu spet oživeli šolski in drugi skupni prostori v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela. Tja se bodo namenili odrasli, a ne na roditeljske, sindikalne ali delovne sestanke, pač pa na pogovore o radiološko-biološko-kemičnem orožju in zaščiti pred njegovim delovanjem.

Za letošnje izobraževalno obdobje je Republiški sekretariat za ljudsko obrambo SR Slovenije določil to tematiko, da bi se o njej vsestransko in temeljito pogovorili delovni ljudje in občani v svojem delovnem in bivalnem okolju. Novost pri tem je zlasti način, kako bomo obravnavali to nevarno orožje in kako se bomo pripravili tudi za morebitno vojno ali druge najtežje razmere. V dozdajšnjem obrambnem in samozaščitnem usposabljanju prebivalstva so namreč prevladovala predavanja, ki pa niso vselej in povsod dala zaželenih uspehov. Zato je letos pouk časnovan tako, da Televizija Ljubljana prikazuje poučne filme o zaklanjanju in radiološko-biološko-kemični nevarnosti, pripravlja pa še pogovore in razprave s strokovnjaki o tej problematiki in znanstvenoraziskovalnih dosežkih na tem področju, ki bodo zanimive ne le za odrasle, temveč tudi za vse druge gledalce. Vsa gospodinjstva ali družine v republiki bodo dobile knjižico Kako se zaščitimo pred učinki jedrskega, kemičnega in biološkega orožja, ki so jo naročili občinski upravni organi za ljudsko obrambo.

V teh dneh, ko načrtujejo v občinah to usposabljanje, pričakujejo, da bodo sodelovali pri pripravah tudi učitelji in pomagali izpeljati to akcijo. To velja še posebno za učitelje obrambnega področja, ki ne bi smeli stati ob strani. Podatki kažejo, da so v prejšnjih letih premalo sodelovali zato ker jih organizatorji pouka niso pritegnili v predavateljske aktive. Večina teh učiteljev je bila namreč le v honorarnem delovnem razmerju s šolo in ni mogla prevzeti še tega dela.

Šole, zlasti osnovne, so imele že doslej pri tem našem najmnožičnejšem usposabljanju pomembno vlogo. Lahko rečemo, da so postale nekakšna družbena središča, kamor se je preneslo ne le družbeno-politično dogajanje, pač pa tudi obrambno in samozaščitno ozaveščanje vsega prebivalstva. Zato smo prepričani, da bodo tudi za letošnje pogovore o načrtovani tematiki odprle vrata vsem, ki bodo potrebovali prostore, saj so učilnice najprimernejše za sproščeno izmenjavo mnenj, izkušenj in dogovorov za še boljšo obrambno usposobljenost in samozaščitno ravnanje vsakega udeleženca.

Pri obrambnem in samozaščitnem usposabljanju prebivalstva in drugih sodelujejo čedalje bolj tudi strokovni časopisi in druga množična občila, zlasti krajevni tisk, glasila delovnih organizacij in združenj. Med njimi je na prvem mestu revija Naša obramba, ki obravnava vse teme, o katerih potekajo predavanja na terenu, in v člankih, reportažah, vojaško-političnih komentarjih in vojaško-strateških orisih že petnajst let prinaša večino tematiskih vsebin iz načrtov usposabljanja rezervnih vojaških starešin, pripadnikov teritorialne obrambe, narodne zaščite, civilne zaščite, milice in mladine. Čeprav izhaja že zdaj v 110.000 izvodih, bi jo bilo treba še razširiti med mladino in odrasle. »Obramba in zaščita« si kot revija za obrambno pripravo v družbeno-političnih skupnostih, krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela s svojo slovensko izdajo uspešno utira pot v šole in domove. Tudi Prosvetni delavec si v rubriki pod tem naslovom prizadeva izboljšati splošno obrambno in samozaščitno obveščenost svojih bralcev, več zapisov pa bi želeli o uspelih obrambnih in samozaščitnih dejavnostih med učitelji, učenci in študenti. Zgledi izvirnih in posnemanja vrednih dejavnosti bi gotovo spodbudili tudi tiste, ki tem dejavnostim še ne dajejo dovolj poudarka. Tako bi bralci prihajali na predavanja v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela bolje obveščeni in pripravljeni, bolje bi obvladali tematike, tako da bi predavatelj in udeleženci snov laže prilagodili krajevnim razmeram in posebnostim delovnega okolja. Najbrž bi potem bolj sodelovali tudi v drugih obrambnih in samozaščitnih dejavnostih, zlasti v akciji Nič nas ne sme presenetiti in tako pripomogli k še boljši obrambni moči celotne družbe.

DRAGO VOBOVNIK

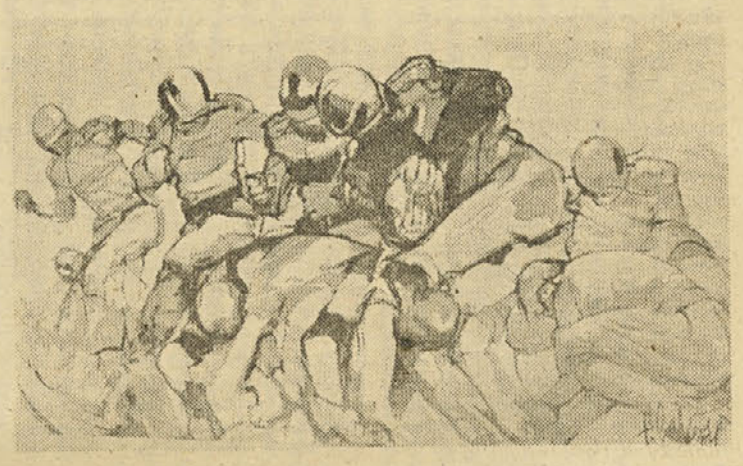

CALDERON FERNANDO: »AMERIŠKI NOGOMET«. Ob tej tako zelo ekspresivni podobi španskega slikarja takoj pomislimo, da pri upodobljeni, neugnano prerivajoči se, zgoščeni »masi« ne gre samo za kroniko neke športne tekme, temveč da je podobno dogajanje značilno tudi za druge človeške dejavnosti, hkrati pa je kronika umetnikove notranjosti.

obramba zaščita

PREDRAG VUKADINOVIĆ

O splošni ljudski obrambi

Novi vidiki, Zavod SRS za šolstvo, Ljubljana

Predrag Vukadinović namenja to knjigo, ki je prvo tovrstno delo v naši republiki, pedagoškim delavcem kot koristen pripomoček pri obrambni in samozaščitni vzgoji. Glede na vsebino in na njen temeljni namen bi bilo prav, da bi ji namenili nekoliko več pozornosti ne samo v šolah, temveč tudi drugod.

V uvodnem delu obravnava pisec usposabljanje mladine za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in govori o vlogi pedagoških delavcev pri podružbljanju tega področja. Prvo poglavje je namenjeno vojnam na splošno, zgodovinskemu razvoju pogledov in teorij o vojni glede na marksistično opredelitev in na stališča Jugoslavije

Drugo poglavje govori o vojni v sodobnih razmerah in prikazuje vse temeljne dejavnike, ki se ob tem pojavljajo ter upošteva različne vojne doktrine in njihove uveljavljanje v praksi.

Osrednji del knjige, ki je namenjen splošni ljudski obrambi v Jugoslaviji, zajema: vojaško-politični položaj, vrste in značilnosti možnega napada na SFRJ izkušnje iz NOV in povojnega obdobja, bistvo zasnove in doktrine splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite v Jugoslaviji, temeljne opredelitve doktrine splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, oborožene sile SFRJ, civilno zaščito in službo za opazovanje, javljanje, obveščanje in alarmiranje v sistemu splošne ljudske obrambe ter priprave in vodenje splošne ljudske obrambne vojne.

To je prva knjiga s tega področja, namenjena samo splošni ljudski obrambi, prof. Predrag Vukadinović pa pripravlja še drugo knjigo, ki bo obravnavala družbeno samozaščito. Obe knjigi bosta sestavljali sklenjeno celoto. Bralcu bodo zelo koristile številne pripombe k besedilu, posamezne oznake in navedena literatura, s katero si bo lahko bogatil svoje znanje.

Knjiga je napisana tako, da si z njo v resnici lahko zelo pomagamo pri uresničevanju vzgojno-izobraževalnih smotrov obrambno-samozaščitne vzgoje; rabila pa bo tudi mentorjem obrambnih krožkov, učiteljem obrambe in zaščite v usmerjenem izobraževanju in komitejem za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Prav bi bilo, da bi postala knjiga sestavni del strokovne literature tudi v srednjem usmerjenem izobraževanju. Učiteljem bo pomagala pri uvajanju individualnega in skupinskega dela, ki ju zahtevajo nekatera poglavja učnega načrta obrambe in zaščite.

IVAN HREN

dopisniki poročajo

LJUBLJANA

Tečaj za tehnične dejavnosti v prostem času

Sekcija za pedagogiko prostega časa pri Zvezi pedagoških društev Slovenije je od 11. do 13. januarja 1984 priredila v Ljubljani 20-urni tečaj za tehnične dejavnosti v prostem času.

Tečaja so se udeležili učitelji, ki delajo v oddelkih podaljšanega bivanja, v celodnevnih šolah in v interesnih dejavnostih, ob delu pa se je pokazalo, da bi bil izredno dobrodošel vsem učiteljem, ki poučujejo na razredni stopnji. Učitelj, ki sledi obsežnemu učnemu načrtu, namenja prednost predvsem temeljnemu in splošnemu znanju učencev, premalo pa je poudarjeno tehnično znanje.

Odlično pripravljeni in izvedeni seminar je učitelje opozoril tudi na vzgojnost uporabe raznih odpadkov (lesa, papirja, usnja, plastike). Udeleženci seminarja so vse pokazane izdelke tudi sami izdelovali. Poleg tega so dobili tudi obsežno gradivo z navodili in skicami. Spoznali so izdelke, ki so uporabni; učenci jih lahko sami izdelajo in tako koristno izrabijo prosti čas.

Številna udeležba in delovna vnema vseh udeležencev seminarja sta pokazali, da je v časunaglega tehničnega razvoja tako izobraževanje potrebno, saj izpopolnjuje učitelja tudi na tem področju. Učitelj na razredni stopnji je verjetno prvi, ki lahko učenca ob izdelovanju preprostih tehničnih izdelkov, ki so zanj še igrača, usmeri v svet tehnike.

VLADIMIRA KOREN

CELJE

Na kvizu o Franu Rošu tudi Rošev krožek

Zadnji dan prvega šolskega polletja, dne 20. januarja 1984, so učenci celjske celodnevne osnovne šole Frana Roša s kvizom počastili spomin na učitelja, književnika, in častnega celjskega občana, po katerem se imenuje šola! Na kviz so se prijavili učenci od prvega do osmega razreda in 14. januarja, dan po obletnici pisateljevega rojstva, imeli izbirno tekmovanje za sklepni kviz.

Tekmovalci so zavzeto in gladko odgovarjali na vprašanja o življenju in predvsem o mladinskih delih Frana Roša. Kako domiselni so učitelji in kako blizu je pisateljevo delo otrokom, je prikazala skupina drugošolčkov, ki so med številnimi razstavljenimi medvedki iskali tistega, ki je najbolj podoben pisateljevemu medvedku Diji.

Poslušalcem iz vseh razredov smo se poleg predstavnikov študijske knjižnice na povabilo šole pridružili še upokojeni učitelji, člani Roševega krožka, ki se sestaja ponavadi vsak prvi četrtek v mesecu. Ta krožek, je vodil vse do svoje smrti sam pisatelj, za njim Janko Prislan, zdaj pa ga vodi Juro Toplak. Krožek je dal tudi pobudo za poimenovanje nove šole po Franu Rošu, po njem pa se bodo imenovale tudi nagrade, ki jih bodo podeljevali prizadevnim celjskim pedagoškim delavcem. In še ena zanimivost: pri pripravi kviza se je pokazalo, da so vsa dela pokojnega Frana Roša razprodana, zato so morali vsa besedila knjig, obravnavanih na kvizu, fotokopirati. Kljub težavam, ki nastajajo zaradi pomanjkanja papirja, menimo, da bi morali knjige Frana Roša znova ponatisniti.

DARINKA VIZJAK

PTUJ

Upokojencev niso pozabili

— Vljudno vas vabimo na proslavo ob dnevu šole, ki bo v ponedeljek, 19. decembra 1983 ob 17. uri v šolski telovadnici... Učenci in delavci osnovne šole Tone Žnidarič Ptuj. Tako je pisalo na vabilu, ki ga je posala naša šola nam, upokojencem in zunanjim sodelavcem. Upravičeno jo imenujemo še zmeraj naša šola, ker so v njej ljudje, ki se nas večkrat radi spomnijo.

18. decembra 1944 je umrl narodni heroj Tone Žnidarič, Ptujčan, po katerem se imenuje šola. Ta dan si je šola izbrala za svoj praznik. Učenci imajo gledališke in filmske predstave, popoldan pa je slavnostni zbor delavcev in kulturni spored.

In tako smo praznovali tudi lanskega 19. decembra. Kulturni spored ob dnevu šole je začela ravnateljica prof. Marija Šumandlova, ki je v svojem govoru pozdravila navzoče, opisala življenje Toneta Žnidariča in poročala o delu, ki ga šola opravlja. Zahvalila se je delavcem šole za 10-, 20- in 30-letno delo in jim podelila jubilejne nagrade. Ob koncu je k prazniku čestitala zastopnica pobratene šole 8. maj iz Varaždina. Brzojavno so čestitali tudi učenci in učitelji slovenskega dopolnilnega pouka iz Frankfurta, s katerimi ima šola stalne stike, saj je z njimi tudi pobratena. Sledil je prisrčen kulturni spored z glasbo, recitacijami, igricami, petjem in plesi. Nato smo si ogledali likovno razstavo in se srečali v zbornici šole z delavci pobratene šole, obeh podružničnih šol iz Vitomarcev in Trnovske vasi, zastopnikov treh ptujskih šol. Upokojenci — kar osemindvajset nas je — smo dobili lepo novoletno čestitko, vabilo za novoletno srečanje in darilne bone.

Novoletno srečanje je bilo 19. decembra 1983 ob 16. uri v zbornici šole. Poslopje šole je bilo praznično okrašeno, sodelavke in sodelavci so nas prisrčno sprejeli. Pozdravila nas je ravnateljica, ki je v svojem novoletnem govoru opisala zdajšnje razmere in težave, ki tarejo sodobnega človeka v svetu in pri nas. Med drugim je poudarila: »Ob vsem tem pa smo vendarle nekaj spoznali: da drug drugega potrebujemo, da človek človeku lajša življenje. Če smo v tem letu, od katerega se poslavljamo, napravili korak k bolj človečni družbi, stopimo smelo po tej poti v novo leto. Ne bom vam želela veliko denarja, pač pa mir, trdno zdravje, veselje ob lepotah, ki nam jih ponuja narava, veliko medsebojnega razumevanja in človeške topline!«

Govoru je sledila zdravica, pogostitev in lep tovariški večer.

Prijeten je občutek, da delajo na šoli ljudje, ki ne pozabijo na nas. Če le morejo, vabila sami prinesejo, ob srečanju na ulici pa te prijazno povabijo: »Saj prideš, ne pozabi, čakamo te...«

Prisrčna hvala vsem!

MANCA TERBUC

LJUBLJANA

Zanimivo predavanje za učitelje angleškega jezika

V organizaciji Zavoda SR Slovenije za šolstvo smo učitelji angleškega jezika novembra poslušali zanimivo predavanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Dr. Mark Clarke z univerze v Denverju, Colorado, nam je spregovoril o aktualni temi: Kako ustvariti v razredu možnosti za čimboljše sodelovanje učencev.

Dr. Clarke je že na začetku poudaril, da je uspeh učiteljevega dela odvisen od njegove sposobnosti razlaganja in od ozračja v razredu, Pri tem je navedel tale temeljna izhodišča, ki pomagajo ustvariti primerno ozračje v razredu:

— **komunikacija** med učiteljem in učencem ne sme temeljiti samo na vprašanjih in odgovorih; temveč mora omogočiti učencu, da začne sam razmišljati in pripovedovati. Dr. Clarke meni, da delamo učitelji hudo narobe, če preveč poudarjamo napake posameznikov, namesto da bi jih spodbudno in neposredno popravili. Zaradi nepravilnega učiteljevega načina učenci nočejo sodelovati, saj se boje, da bodo napravili napake. Učitelji moramo še posebno paziti, da pri popravljanju napak ne uporabljamo neprimernih ali celo žaljivih vzdevkov. Dr. Clarke imenuje učitelje, ki to počno, »nevzgojene«;

— **učiteljeva sposobnost,** da izbere take vaje, ki bodo učencem koristile kasneje v življenju;

— **zanesljivost,** ki jo učenec čuti, ker ve, kaj se od njega pričakuje in da se uči stvari, ki jih bo nekoč potreboval. Pomembno pa je tudi, da se učenec počuti varno, da je sproščen;

— učitelj naj samo **vodi pouk in usmerja, pobudo pa naj imajo učenci.** Pri tem se mora učenec počutiti zanesljivo in mora vedeti, da ga sošolci in učitelj ne bodo zasmehovali, če bo naredil napako. Le tako bo v resnici sodeloval;

— učence je treba tudi **čustveno motivirati, pritegniti in jim dati možnost izbire.** Ob raznih lekcijah jih je treba znati usmeriti k aktualnim dogodkom in vprašanjem in jim dati možnost, da povedo svoje mnenje. Take teme so lahko: Politični položaj v svetu in doma, Pomembni športni in kulturni dogodki, Dosežki na področju tehnike. Iz vsake lekcije lahko preidemo k aktualni temi. Pogovor pa se lahko razvije tudi ob čisto preprostih stvareh, zmeraj pa ga moramo prilagoditi stopnji — v nižjih razredih preprostejše stvari, toda učenec naj vedno pove svoje mnenje. Še tako preprosta tema lahko izzzove interakcijo, če jo le znamo pravilno spodbuditi.

Mislim, da so taka predavanja koristna, kajti tudi učitelji potrebujemo od časa do časa spodbudne za čimbolj uspešno delo.

MARJETA PETERLIN

naš pravnik

Na vprašanja odgovarja Vili Veršaj, pomočnik predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo

Kakšno izobrazbo morajo imeti srednješolski učitelji

Na srednji šoli imamo dva učitelja:

— prvi uči OTP, tehnologijo in matematiko; ima višjo izobrazbo (inž. strojništva). Zaposlen je pet let, kot pripravnik je bil sprejet leta 1975. Na dan, ko je bil uveljavljen Zakon o usmerjenem izobraževanju, ni imel ne strokovnega izpita ne pedagoško-androgoške izobrazbe, zato je bil sprejet za določen čas. Pedagoško-andragoško izobrazbo si je pridobil 1982, strokovni izpit pa je opravil 1983;

— drugi je učitelj praktičnega pouka in ima višjo izobrazbo (inž. strojništva). Leta 1982 je bil sprejet kot pripravnik za učitelja praktičnega pouka za določen čas.

Zanima nas, kdaj sta taka učitelja lahko sprejeta za nedoločen čas? Kaj bo z njima po letu 1985, ko bo potekel rok za pridobitev ustrezne izobrazbe?

Š. R.

ODGOVOR

— Zastavljena vprašanja kažejo, da je v praksi še zmeraj precej nejasnosti, različnih razlag, predvsem pa ne dovolj poznavanja določb Zakona o usmerjenem izobraževanju o pogojih glede vrste in stopnje strokovne izobrazbe, ki jih morajo izpolnjevati učitelji v srednjih šolah za izvajanje novih vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem izobraževanju.

V 175. členu Zakona o usmerjenem izobraževanju so določeni pogoji glede strokovne izobrazbe, ki jih morajo izpolnjevati učitelji v srednjih šolah, in sicer posebej za učitelje splošnoizobraževalnih in strokovno-teoretičnih predmetov in posebej za učitelje praktičnega pouka. Po teh določbah mora učitelj splošnoizobraževalnih in strokovno-teoretičnih predmetov imeti visoko strokovno izobrazbo ustrezne smeri, učitelj praktičnega pouka pa mora imeti najmanj višjo strokovno izobrazbo ustrezne smeri in tri leta delovnih izkušenj. V drugem odstavku omenjenega člena Zakona pa je določena izjema, da lahko v srednji šoli opravljajo vzgojno-izobraževalno delo tudi učitelji z nižjo stopnjo strokovne izobrazbe; kot jo zahteva zakon, vendar le v primerih, ko si v določenih smereh ni mogoče pridobiti višje oziroma visoke strokovne izobrazbe; v teh primerih se šteje kot ustrezna najvišja stopnja strokovne izobrazbe, ki jo je mogoče doseči v tej smeri. V skladu s temi določbami Zakona pa mora posamezen vzgojno-izobraževalni program določati konkretno stopnjo, zlasti pa smer strokovne izobrazbe ter vrsto in obseg delovnih izkušenj, ki jih mora imeti učitelj za poučevanje posameznega predmeta. V skladu s temi določbami je Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje s posebnim sklepom z dne 21. 1. 1981 določil vrsto in stopnjo strokovne izobrazbe za učitelje in sodelavce za predmete skupne vzgojno-izobrazbene osnove (slovenski jezik in književnost, angleški jezik, nemški jezik, umetnostna vzgoja, matematika, fizika, kemija, biologija, samoupravljanje s temelji marksizma, zgodovina, geografija, obramba in zaščita, telesna vzgoja, zdravstvena vzgoja ter osnove tehnike in proizvodnje), vrsto in stopnjo strokovne izobrazbe za druge predmete pa določajo posamezni vzgojno-izobraževalni programi. Ti pogoji so začeli veljati z dnem, ko je začel veljati Zakon o usmerjenem izobraževanju, **zato od 7. maja 1980 srednje šole ne morejo več sklepati delovnega razmerja za nedoločen čas z učitelji, ki ne izpolnjujejo navedenih pogojev,** saj bi bilo takšno ravnanje nezakonito, hkrati pa bi pomenilo prekršek po 8. točki 217. člena Zakona o usmerjenem izobraževanju, za katerega je določena denarna kazen od 5.000 do 50.000 dinarjev za izobraževalno organizacijo ter 500 do 5.000 dinarjev za odgovorno osebo izobraževalne organizacije.

Od omenjenih zahtev glede stopnje strokovne izobrazbe pa v prehodnih določbah (225. do 227. člen) zakon določa določene izjeme za tiste učitelje, ki so na dan uveljavitve zakona (7. maj 1980) opravljali na šolah vzgojno-izobraževalno delo. Tako v 225. členu določa, da si morajo tisti delavci, ki nimajo strokovne izobrazbe, predpisane s tem zakonom, pridobiti zahtevano izobrazbo najpozneje v petih letih od uveljavitve zakona (to je do 7. maja 1985). Iz te določbe izhaja, da tem delavcem zakon dovoljuje nadaljevanje dela le začasno, največ pet let po uveljavitvi zakona. Če pa si v tem roku ne bodo pridobili predpisane izobrazbe, pa po 7. maju 1985 ne bodo smeli več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela in bo zanje treba uveljaviti določbo 198. člena zakona, po kateri se delavec, ki ne izpolnjuje več predpisanih pogojev, razporedi na delo oziroma naloge zunaj vzgojno-izobraževalnega dela. Kadar pa taka razporeditev delavca ni mogoča, ker ni del, ki bi ustrezala njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljenim delovnim zmožnostim, mu preneha delovno razmerje v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih.

Ne glede na prejšnje določbe pa je zakon v 226. členu izjemoma izvzel določene kategorije učiteljev v srednjih šolah, izobraževalnih centrih in delavskih univerzah ter vzgojitelje v domovih za učence, ki so na dan uveljavitve zakona opravljali vzgojno-izobraževalno delo, da lahko še naprej opravljajo to delo, čeprav nimajo predpisane strokovne izobrazbe. Te izjeme pa veljajo za tele tri kategorije:

— učitelje v srednjih šolah, v izobraževalnih centrih in delavskih univerzah ter vzgojitelje v domovih za učence, ki so do dneva uveljavitve zakona najmanj 15 let opravljali vzgojno-izobraževalno delo;

— učitelje, ki so izpolnjevali pogoje za poučevanje strokovno-teoretičnih predmetov in praktičnega pouka po prejšnjem Zakonu o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18/67, 20/70, 31/72 in 18/74), če so do dneva uveljavitve tega zakona najmanj tri leta opravljali vzgojno-izobraževalno delo;

— učitelje za izvajanje skrajšanih programov srednjega izobraževanja, ki so izpolnjevali pogoje za poučevanje strokovno-teoretičnih predmetov in praktičnega pouka po Zakonu o poklicnem izobraževanju in o urejanju učnih razmerih, če so do dneva uveljavitve tega zakona najmanj pet let opravljali vzgojno-izobraževalno delo.

Za vse tri omenjene kategorije učencev oziroma za vzgojitelje pa zakon določa, da lahko še naprej opravljajo vzgojno-izobraževalno delo, če so si pridobili pedagoško-andragoško izobrazbo oziroma za tiste, ki te izobrazbe nimajo, da si jo morajo pridobiti najpozneje v petih letih od uveljavitve tega zakona. Pri tem pa je treba posebej opozoriti, da prehodne **določbe 226. člena zakona predpostavljajo, da navedene kategorije učiteljev lahko nadaljujejo z vzgojno-izobraževalnim delom oziroma poučevanjem tistih predmetov oziroma predmetnih področij, na katerih so opravljali to delo ob uveljavitvi zakona,** zato morebitno razporejanje teh delavcev na druge predmete oziroma predmetna področja, za katere ne izpolnjujejo pogojev, ni v skladu z zakonom. Tudi za te delavce, ne glede na to, da jim zakon izjemoma dovoljuje nadaljevanje vzgojno-izobraževalnega dela, velja obveznost glede opravljanja strokovnega izpita. Za tiste, ki ga do uveljavitve zakona še niso opravili, velja da bi ga glede na 227. člen zakona morali opraviti najpozneje v dveh letih po uveljavitvi zakona, sicer po določbi 201. člena zakona ne morejo več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela.

Iz zgoraj navedenega torej razberemo, da učitelji srednjih šol, ki so ob uveljavitvi zakona poučevali določene predmete, vendar pa nimajo z zakonom določene strokovne izobrazbe in tudi niso zajeti v 226. členu zakona, lahko še poučujejo te predmete najdalj do 7. maja 1985, po tem datumu pa le, če si pridobijo predpisano strokovno izobrazbo. Prav tako pa za te učitelje v celoti veljajo določbe zakona glede obveznosti opravljanja strokovnega izpita in pridobitve pedagoško-andragoške izobrazbe, in sicer si morajo pridobiti pedagoško-andragoško izobrazbo najpozneje v petih letih od uveljavitve zakona, dvoletni rok za opravljanje strokovnega izpita pa je potekel že 7. maja 1982.

Glede konkretnih dveh primerov, ki ju navajate v vašem pismu, pa naj opozorimo na naslednje:

Po sklepu o vrsti in stopnji strokovne izobrazbe učiteljev in sodelavcev za predmete skupne vzgojno-izobrazbene osnove, ki ga je v skladu z zakonom sprejel Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje, je za učitelja osnov tehnike in proizvodnje določena visoka strokovna izobrazba, smer te izobrazbe pa določa posamezni vzgojno-izobraževalni program. Za učitelja matematike določa omenjeni sklep alternativno:

a) visoko izobrazbo pedagoške smeri matematike ali pedagoške smeri matematike s fiziko ali fizike z matematiko ali

b) visoko izobrazbo teoretične smeri ali uporabne smeri matematike ali

c) visoko izobrazbo iz katerekoli smeri fizike, iz kemijske ali kemijsko izobraževalne smeri kemije, iz računalništva in informatike, iz elektrotehnike, strojništva, geologije, rudarstva, metalurgije, gradbeništva ali geodezije ter končan poseben program izpopolnjevanja.

Z navedenim sklepom strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje pa je hkrati določeno, da morajo učitelji pod točko c) ki so na dan uveljavitve zakona opravljali vzgojno-izobraževalno delo, končati program za izpopolnjevanje najpozneje v petih letih po uveljavitvi zakona; učitelji s takšno izobrazbo, ki sklenejo delovno razmerje po uveljavitvi zakona pa morajo ustrezen program za izpopolnjevanje končati najpozneje v treh letih po tem, ko začno poučevati tak predmet. Učitelj tehnologije pa je lahko, kdor ima strokovno izobrazbo, ki jo v skladu z zakonom določa posamezni vzgojno-izobraževalni program. Če je učitelj, ki ga omenjate, že poučeval te predmete ob uveljavitvi zakona, potem lahko še naprej poučuje te predmete pod pogoji, ki jih določajo 225., 226. in 227. člen zakona. Po uveljavitvi zakona pa s takimi učitelji ni mogoče na novo sklepati delovnega razmerja za nedoločen čas, saj je zakon napravil izjemo le za tiste učitelje, ki so že imeli sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas. Učiteljem, ki imajo sklenjeno delovno razmerje za določen čas, le-to preneha s potekom časa, za katerega je bilo delovno razmerje sklenjeno.

Pravkar povedano velja za vse učitelje, tako splošno izobraževalnih in strokovno-teoretičnih predmetov, kot tudi za učitelje praktičnega pouka. Za učitelje praktičnega pouka, kot smo že uvodoma omenili, določa 175. člen zakona, da morajo imeti najmanj višjo strokovno izobrazbo ustrezne smeri in tri leta ustreznih delovnih izkušenj (če si v določeni smeri ni mogoče pridobiti višje strokovne izobrazbe, se šteje kot ustrezna najvišja stopnja strokovne izobrazbe, ki jo je mogoče doseči v tej smeri); katero smer in stopnjo strokovne izobrazbe ter vrsto in obseg delovnih izkušenj mora imeti učitelj praktičnega pouka, pa določa vzgojno-izobraževalni program. Če omenjeni učitelj praktičnega pouka izpolnjuje omenjene pogoje, izpolnjuje s tem tudi pogoje za sklenitev delovnega razmerja za nedoločen čas.

Ob koncu naj ponovno opozorimo, da se z Zakonom o usmerjenem izobraževanju določeno prehodno obdobje, v katerem morajo učitelji, ki jim je zakon začasno dovolil nadaljevanje dela, pridobiti predpisano strokovno izobrazbo, hitro izteka in da je do 7. maja 1985 preostalo le še dobro leto. To pa nalaga tako izobraževalnim organizacijam in njihovim samoupravnim organom kot tudi samim učiteljem, pa tudi pristojnim posebnim izobraževalnim skupnostim, da vsa s tem povezana vprašanja obravnavajo z vso resnostjo in odgovornostjo ter z ustreznimi ukrepi zagotovijo ne samo formalno izpolnitev zahtevanih pogojev v predpisanem roku, marveč tudi pogoje za kakovostno izvajanje novih vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju.

Republiški sekretariat za pravosodje in upravo v Ljubljani
Kazensko poboljševalni dom Dob pri Mirni

razpisuje dela in naloge

— učitelja matematike in fizike

Pogoji: končana pedagoška akademija, smer matematika in fizika, 2 leti ustreznih delovnih izkušenj in strokovni izpit.

Od kandidatov pričakujemo primerne moralnopolitične lastnosti, da niso v kazenskem postopku ali obsojeni za kaznivo dejanje. Znanje slovenskega jezika je obvezno.

Delovno razmerje se sklene za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Za razpisana dela in naloge se upošteva zavarovalna doba s povečanjem 12/16. Kandidatom bo po dogovoru na voljo samsko ali družinsko stanovanje.

Prijave z življenjepisom in dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Kazenski poboljševalni dom Dob pri Mirni, 68233 Mirna.

DEJAVNA KOROŠKA DIJAŠKA ZVEZA

Skupnost otroškega varstva Slovenije podpira uspešno dejavnost Slovenskega šolskega društva, ki deluje na Koroškem že deset let. Lutkovna skupina Lutke Mladje, kjer delujejo dijaki in študentje iz Celovca, je zelo prizadevna. Pripravili so lutkovno igrico Milčinskega Zvezdica zaspanka, za katero so sami izdelali lutke in improvizirali oder. Predstava, s katero potujejo in nastopajo povsod, tudi v kmečkih hišah, pomeni za vse slovenske otroke in odrasle resnično kulturno doživetje. Ker potrebujejo prenosno opremo, jim je Skupnost otroškega varstva Slovenije odobrila vlogo za nakup reflektorja kot spodbudo za nadaljnje delo.

POMOČ OB POPLAVI

Skupnost otroškega varstva Slovenije je sprejela sklep, da se Skupščini občine Nova Gorica oprosti prispevkov za program Skupnosti otroškega varstva Slovenije. Ta vsota solidarnostnih sredstev naj bi ostala v Novi Gorici, namenjena pa naj bi bila otroškemu varstvu. S tem denarjem bodo lahko obnovili vrtce, ki jih je prizadela poplava.

Zora Belec

Z veliko žalostjo so ljutomerski prosvetni delavci sprejeli novico, da jih je zapustila Zora Belec, nadvse marljiva in priznana učiteljica. Vse svoje življenje je posvetila vzgoji in izobraževanju mladega rodu. Rodila se je v učiteljski družini, saj je bila hči Vekoslava Frama, znanega predvojnega pedagoga in metodika iz Spodnje Kungote pri Mariboru. Njene življenjske sanje — da bi postala učiteljica — so se ji uresničile. Vpisala se je na učiteljišče v Mariboru in ga končala leta 1929. Prvo službeno mesto je dobila na Kapeli v Slovenskih goricah. Tu je spoznala težko življenje viničarskih in kmečkih otrok. Ljudje v teh krajih so jo vzljubili, saj jih je znala pridobiti s svojim bogatim znanjem in s čutom za pravičnost. Čez dve leti je odšla na osnovno šolo v Križevce pri Ljutomeru. Tudi tukaj je delala zelo uspešno. Pri Vidmu ob Ščavnici se je včlanila v telovadno društvo Sokol, še bolj navdušeno pa je delovala v društvih kmečkih fantov in deklet. Pomagala je pripravljati razne tečaje in imela pri tem lepe uspehe. Njeno napredno delo ni bilo všeč klerikalnemu režimu, zato so jo skupaj z možem Jankom, prav tako znanim pedagoškim delavcem, leta 1936 premestili na osnovno šolo Šafarsko pri Ljutomeru. Njenega moža pa takratni režim premestil celo v Dapce pri Čazmi na Hrvatskem. Tudi tukaj je niso pustili pri miru in so jo premestili v Štrigovo na osnovno šolo s hrvatskim učnim jezikom. Vse to ni zlomilo njenega naprednega duha. Zavzeto se je lotila dela in ga uspešno opravljala.

Med okupacijo je bila brezposelna, njenega moža pa so po večmesečnem vojnem ujetništvu izgnali v Avstrijo.

Po osvoboditvi je prišla v središče Prlekije, v Ljutomer. Na šoli je vodila številne krožke, pripravljala razne igre, z dopolnilnim poukom pomagala slabšim učencem in podobno. Bila je vzorna učiteljica in prava mati mnogim učencem, ki so jo zelo spoštovali. Za svoje bogato delo je prejela več priznanj in pohvala. Z njeno smrtjo je izgubil Ljutomer dobrega in nadvse skromnega človeka in čudovito pedagoginjo. Njen lik bo še dolgo živel med ljudmi Slovenskih goric, ki ji veliko dolgujejo.

DRAGO NOVAK

Oton Mikulič

Nepričakovano nas je presenetila novica, da je umrl Oton Mikulič, pedagoški svetovalec v pokoju.

Rodil se je leta 1908 v Domžalah in že zgodaj okusil življenjske težave. Meščansko šolo je končal v Krškem, učiteljišče pa v Ljubljani.

Po končanem šolanju je začel učiteljsko pot v Globokem pri Brežicah in jo nadaljeval v Koprivniku pri Kočevju; nato je odšel v Leskovec pri Krškem in se spet vrnil v Globoko, kjer ga je zajela druga svetovna vojna. Skupaj s tisoči pregnancev je delil usodo Slovencev po nemških taboriščih, kjer je bil našim ljudem prevajalec, jih spodbujal in jim skušal pomagati po svojih močeh.

Po osvoboditvi je bogate izkušnje pedagoškega delavca, zavednega in predanega aktivista, uveljavljal pri šolskem delu kot ravnatelj šole v Podčetrtku, od tod pa je odšel v osnovno šolo v Zidani most. Njegov vpliv in sposobnost sta preraščala šolske zidove, posebno na kulturnem področju.

Leta 1950 je postal član Zveze komunistov, za svoje uspešno delo pa je prejel red dela s srebrnimi žarki.

Zaslovel je po kulturnem in pedagoškem delu, zato so ga imenovali za direktorja prosvetno-pedagoškega zavoda v Krškem, ki je obsegal posavsko območje.

Kot dobrega pedagoškega delavca in tovariša ga poznajo krajani naše občine, kjer si je kot pedagoški svetovalec zavzeto prizadeval za njen napredek in vključeval v društveno življenje.

Oton Mikulič je imel veliko posluha za težave mladih, uresničeval je svojo vizijo sodobne šole, njenih nalog in vloge mladega človeka v njej. Kot pedagoški svetovalec je znal za svoja načela pridobiti tudi pedagoške delavce in skupaj z njimi ustvarjal takšne možnosti za življenje in učenje v sodobni šoli, ki zagotavlja čustveni, socialni in intelektualni razvoj mlade osebnosti.

Pomagal je oblikovati in utrjevati šolski sistem in zavest, da je organizirano vzgojno-izobraževalno delo pomemben dejavnik človekovem razvoju, saj vpliva ne samo na osebni, temveč tudi na čustveni in idejni razvoj. Mnogokrat je rekel, da je med najlepšimi človekovimi sposobnostmi ta, da zna v boju za obstanek in napredek ohraniti vezi z vsem lepim, pravilen odnos do kulturnega bogastva našega naroda. Sam je rad prisluhnil pesmi, navduševal se je za likovne stvaritve vseh vrst in mnenehno spodbujal ne le intelektualno, temveč tudi čustveno razvoj otrok.

Izredno je občudoval narave. Kot lovec in lovski sodelavec v organizaciji je preživel v naravi veliko ur in si tako bogatil življenje. Vse organizacije, v katere je sodeloval, in stanovski tovariši, ki jih je tako redno obiskoval in jim svetoval, ga bodo ohranili v najlepšem spominu.

LEO KOMAN

Komisija za delovna razmerja
Osnovne šole Majde Vrhovnik,
Ljubljana, Gregorčičeva 16

razpisuje prosta dela in naloge

— učitelja kemije — biologije

PRU ali P z opravljenim strokovnim izpitom.

Delo bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Začetek dela: 18. marca 1984.
Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, ki jih predpisuje Zakon o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev bomo sprejemali 8 dni po objavi razpisa.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po objavi razpisa.

prosvetni delavec

Ustanovitelja: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bogdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kejžar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Puclin, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Žorž

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujovič

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 380 din za posameznike, 650 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 20 din, pri povečanem obsegu pa 30 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).